

Tutu ña ni ke'i San Pablo kua'an nda'a' ne ini xini Jesús, ne ndiee' ñuu Roma

Ti'vi' ra cha'an' nia

¹ Yu'u nduu' Pablo, te xika' nuu' nuu' Jesucristo, te tianu' a sania'á ichi' a, sakan' ña Ndiosí ni sakuiso' chuun' yu'u te ka'an ndoso' i tu'un va'a xa'a' a. ² Te xa ni taxi a kuento a xa'a' tu'un va'a jaan' nuu' ña su'un, ña nduu' tutu a, ña ni ke'i te ni ka'an tiakú xa'a' Jesús ndee xta'an' iin yivi'. ³ Te tu'un va'a jaan' ndii, ka'an a xa'a' si'e a, xto'o e' Jesucristo. Te kuenta ña nduu' a te yivi' ndii, iin te siani' xika' David nduu' a. ⁴ Te ni sanatiaku ña'a' Ndiosí xiin' ña ndiee' Espíritu Santo, te xiin' ña jaan' ni nia'a a ña si'e a nduu' ña jaan'. ⁵ Te xa'a' a ña ndani mii' Jesús ndu'u na ni sakuiso' chuun' a ndu, te ni ti'vi' tu a ndu ña sania'á ndu ichi' a nuu' sakuu' ne yivi' iin yivi', te ini nia kunj ña'a' nia, te kandixa' tu ña'a' nia. Sakan' te ña jaan' natijn sakuu' ña xaka'nu' ña'a' nia. ⁶ Te tein ne ka'an i xa'a' jaan' ka'ni tu ndo'ó, ne ni kana Ndiosí te kunduu ndo' kuenta Jesucristo. ⁷ Te ke'i i tutu yo'o' nuu' sakuu' ndo'ó, ne ndiee' ñuu Roma. Ndiosí ndii, ndani a ndo'ó, te ni kana a ndo'ó, ña jaan' na nduu' ndo' kuenta a. Na sañu'u' va yuva' e' Ndiosí xiin' xto'o e' Jesucristo ndo'ó, te na taxi tu a ña maní' koq xiin' ndo'.

Kuni ku'un ndi'e' Pablo mii' ndiee' ne ini xini Jesús, ne ndiee' ñuu Roma

⁸ Ña nuu' ndii, taxi i ña chindani Ndiosí xa'a' sakuu' ndo'ó xiin' ña ndiee' Jesucristo. Sakan' ña xini i kuento ña ka'an va'a sakuu' ne yivi' xa'a' ña ini ndo' xini ndo'

a. ⁹ Te xika' nuu' i nuu' Ndiosí xiin' kanii' nimá i ka'án ndoso' i tu'un va'a xa'a' si'e a. Te xiní Ndiosí ña naka'an' chito' i xa'a' ndo' sakuu' ichi' kii' ka'án i xiin' a. ¹⁰ Te sakuu' ichi' kii' ka'án i xiin' a ndii, xikán i nuu' a ña naa' kuní a ndii, kuain' so'o' ndi'i' ku'un ndi'e' na i mii' ndiee' ndo'. ¹¹ Kuachi ndii ka'án va nimá i kuni nduchi' nuu' i ndo'ó, te ka'án va tu nimá i saya'á i iin ña chuun va ña kuni taxi Espiritu Ndiosí nuu' ndo' te sandieni a nimá ndo' xa'a' ichi' a. ¹² Te ndiatu' ini i ña sandieni ta'an' e' xa'a' ña ini ka e' xini ña'a' e'.

¹³ Ndisu ndee vitin ndii, yoo naa yoo ña xikuita'nú nuu' i te xaa i mii' ndiee' ndo' jaan'. Ñani ta'an' i, kuní i ña kundani ndo' ña kua'a' va ichi' ni chituní i ña ku'un ndi'e' i mii' ndiee' ndo' te sanakoó ka i ne xika' ichi' Jesús naa ni xaa i tein inga ne tuku', ¹⁴ naa' ne griego nduu' nia, uun naa' süu' ne griego nduu' nia, naa' ne xini tuní nduu' nia, uun naa' ne xini tuní nduu' nia ndii, kuní a ka'an ndoso' i tu'un va'a jaan' nuu' sakuu' nuu' ne jaan'. ¹⁵ Ña jaan' na saki'i' a nimá i ña ka'an ndoso' tu i tu'un va'a jaan' nuu' ndo'ó, ne ndiee' ñuu Roma.

Tu'un va'a ndii, ndiee' Ndiosí nduu' a

¹⁶ Kuachi ndii küchani i ka'án i tu'un va'a jaan', sakan' ña ndiee' Ndiosí nduu' a, te xiin' ña jaan' sakakú Ndiosí sakuu' ne ini xini ña'a'. Xi'na ka nuu' ndu'u, ne judío, ni xaa tu'un va'a jaan', te sakan' ni xaa a nuu' ndo'ó, ne tuku'. ¹⁷ Sakan' ña ka'án tu'un va'a jaan' ña xa'a' ña ini kuiti' e' xini e' Jesús, xa ni xanda'ku Ndiosí nimá e', naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Ne ni xanda'ku Ndiosí nimá xa'a' ña ini kuiti' nia xini ña'a' nia ndii, kutiaku nia ndee ndi'i' ni kivi'.” Sakan' yoso' a.

Sakuu' e' ndiso' kuachi nuu' Ndiosí

¹⁸ Sakan' ña ndee ndivi' satuvi' tu Ndiosí ña xi'é a xini a sakuu' ne xaa' ña nia'a, te xachuun' ndaku tu nia, te xiin'

ñā jaan' xikuuita'nú nīa nuu' ñā ndixā xa'a' Ndiosí. ¹⁹ Te ñā kuní a kundani ne jaan' xa'a' Ndiosí ndii, xa xini nīa a, sakan' ñā mī' a nīa'a ñā jaan' nuu' nīa. ²⁰ Kuachi ndii küvi kuní e' Ndiosí xiin' nduchi' nuu' e', te nī ndee küvi tu kuní e' ñā ndiee' a, ñā köo' kivi' ndi'i', ndisu ndee kii' nī xikandu'u' iin yivi', te nī nīa'a a nuu' e' ñā sakan' nduu' a, te xiin' ñā nī xa'a a xini e' ndii yoo a. Xa'a' jaan' na köo' ndee iin ne küvi ka'an ñā xini nīa naa' yoo Ndiosí. ²¹ Kuachi ndii, tee' ndee xini ne jaan' ñā yoo Ndiosí ndii, xito' ka'nu' ñā'a' nīa saa xata'an koto ka'nu' ñā'a' e', te nī ndee täxi' tu nīa ñā chindani a. Xa'a' a jaan' na nī sanā ñā xini tuní nīa, te nī kuu iin yavi' tu nimá nīa ñā küu' kaxi'. ²² Te tee' ndee ka'an ne jaan' ñā ne chuun va xika' ndaku nduu' nīa ndii, ne küu' kaxi' nduu' nīa. ²³ Te tee' ndee va'a koo' chukuu' kuu' Ndiosí, te köo' kivi' xi'i' a ndii, xaka'nu' ñā'a' nīa. Süu' jaan' ndii xaka'nu' nīa ñā niania', ñā nī xa'a nda'a' nīa, naa kuu' ne yivi' iin yivi', xiin' naa kuu' saa, xiin' naa kuu' ti' kumi' ta'an xa'a', xiin' naa kuu' ti' kañuu' tixin.

²⁴ Xa'a' a jaan' na nī sanakua'a ñā'a' Ndiosí nuu' ñā xe'na' ñā ndioo' ini ne jaan' xa'a' jaan'. Ñā jaan' na kuii' xaa' ne jaan' ñā kinī jaan' xiin' ta'an' nīa xiin' iin' nīa. ²⁵ Koto ka nī nakoo ne jaan' ñā ndixā xa'a' Ndiosí, te nuu' a jaan' ndii, nī natiin nīa ñā xini xa'an'. Kuachi ndii xaka'nu' nīa ñā nī xa'a Ndiosí, te xika' nuu' nīa nuu' ñā jaan'. Te xaka'nu' nīa ñā nī xa'a sakuu' ñā yoo, ñā nduu' Ndiosí, ñā kuní a saka'nu' sakuu' e' ndee ndi'i' nī kivi'. Sakan' na kunduu a.

²⁶ Xa'a' a jaan' na nī sanakua'a Ndiosí ne jaan' nuu' sakuu' ñā nīa'a, ñā ndioo' ini nīa xa'a'. Kuachi ndii nī nakoo ndee ñā'a' naa nī chituní Ndiosí xa'a' a, te kandu'u' a' xiin' inga ñā'a'. ²⁷ Te nii' sakan' tu xaa' te yivi', nakoo' ra ñā nī chituní Ndiosí xa'a' ra xiin' ñā'a'. Te ndiee' va nī ndioo' ini ra nī xini ta'an' ra, te kixín xiin' ta'an' ra. Te

xaa' ra ña ka'an' nuu', xa'a' a jaan' na xata'an kundo'o ra nuu' mii' ra xa'a' ña kini jaan'.

²⁸ Te xa'a' a ña ni kuni ne jaan' ki'in kuenta nia Ndiosí ndii, ni sanakua'a ña'a' a nuu' ña xanini saka nia te saa nia ña kini kuäsa' kuni jaan'. ²⁹ Sakan' na xaa' ne jaan' sakuu' nuu' ña kuäsa' nduu' ña ndaku jaan', naa kuu' ña kumi' nia musa nia, xiin' ña nia'a ini nia, xiin' ña ndioo' ini va nia xa'a' ña'a, xiin' ña kui'e nia, xiin' ña ndasi' nuu' nia, xiin' ña xa'ni' nia ne yivi', xiin' ña iin taan nia, xiin' ña xini xa'an' nia ne yivi', xiin' ña xika' nia'a nia, ³⁰ xiin' ña ndatu'un' nia tu'un ne yivi', xiin' ña kania'a nia xiin' ne yivi', xiin' ña ndasi' nia Ndiosí, xiin' ña sandiee' kui'e nia ne yivi', xiin' ña ñuñu' nia, xiin' ña ka'an va'a nia xa'a' mii' nia, xiin' ña nata'vi' xini' nia xa'a' ña nia'a ña kuni saa nia, xiin' ña kändixa' nia yuva' si'i' nia, ³¹ xiin' ña nduu' nia ne küu' kaxi', xiin' ña säxinú nia kuento nia, xiin' ña ndäni nia ndee iin ne yivi', xiin' ña xini' nia koo' ka'nu' ini nia, xiin' ña küvita ini nia ndee sie. ³² Tee' ndee xini' kaxi' ne jaan' ña xa ni ka'an tuni Ndiosí ña ne xaa' ña jaan' ndii, xata'an ña kuví nia, ndisu süu' xaa' kuiti' nia kuachi jaan', süu' jaan' ndii va'a kuni tu nia xiin' inga ne yivi' kii' xaa' nia kuachi jaan'.

2

Sana'má ndaku Ndiosí ne yivi'

¹ Sakan' na kuii' yoo' ka nduu' ndo'ó, ne katun' ne yivi' jaan' ndii, koo' a kuví ka'an ndo' xa'a' ndo' nuu' Ndiosí, kuachi ndii saa nii' xaa' ne jaan' xaa' tu mii' ndo'. Sakan' na kuii' kii' katun' ndo' ne jaan' ndii, katun' xiin' mii' mii' ndo'. ² Ndisu xini' e' ña kii' katun' Ndiosí ne xaa' ña jaan' ndii, katun' ndaku ña'a' a. ³ Naa' katun' ndo' inga ne yivi' xa'a' kuachi ña xaa' nia, te xaa' tu mii' ndo' kuachi jaan' ndii, känini ndo' na kätun' Ndiosí mii' ndo' xa'a' kuachi

jaan'. ⁴ ¿Ñáá tüvi' nuu' ndo' ña kii' xaa' ndo' sakan' ndii, ch'indiaa ya'vi' ndo' ña vi'ta xava'a kuu' in'i Ndiosí xa'a' ndo', xiin' ña ndasun in'i a xa'a' ndo', xiin' ña kundieni tu a xini a ndo'ó? ¿Ñáá xaa' ndo' kuenta ña xa'a' ña vi'ta xava'a kuu' in'i Ndiosí na kuii' kuv'i nama ndo' nimá ndo' xa'a' kuachi ndo' nuu' a? ⁵ Ndisu xa'a' a ña xaxii ndo' nimá ndo' nuu' Ndiosí, te xaya'vi' tu ndo' ña nama ndo' a xa'a' kuachi ndo' ña xaa' ndo' ndii, so'o nakayá moto ka tundo'o' ña kundo'o' ndo' kii' xaa kivi' ña satuví Ndiosí ña xi'é a te sana'má ndaku a ne yivi'. ⁶ Te Ndiosí ndii, taxi a nda'a' i'in ne yivi' xa'a' saa nii' ni xaa nia. ⁷ Te ne ni xaa naa xaa' ña va'a ndii, taxi a natiin nia kivi' ñuu nia ña koo' kivi' ndi'i' xa'a' a ña nduku' nia ña kuni nia ña ka'nu' koo' chukuu' Ndiosí, xiin' xa'a' ña nduku' tu nia ña ka'an va'a a xa'a' nia, xiin' xa'a' a ña nduku' tu nia ña kutiaku nia xiin' a ndee ndi'i' ni kivi'. ⁸ Ndisu taxi a tundo'o', te kasi'e tu a kuni a ne xaa' so'o nuu' a, te kändixa' nia ña ndaku xa'a' a, süu' jaan' ndii ña nia'a kandixa' nia. ⁹ Te koo kua'a' va tundo'o' xiin' ña u'vi kundo'o' sakuu' ne xaa' ña nia'a jaan', xi'na ka ne judío kundo'o' ña jaan', te sakan' ne tuku'. ¹⁰ Ndisu taxi' Ndiosí ña kuni ne xaa' ña va'a ña ka'nu' koo' chukuu' a, te ka'an va'a tu a xa'a' nia, te taxi tu a ña mani' koo xiin' nia. Ña nuu' taxi a ña jaan' nda'a' ne judío, te sakan' taxi ña'a' a nda'a' ne tuku'. ¹¹ Sakan' ña iin kachi kuu' a xiin' sakuu' ne yivi'.

¹² Sakan' ña sakuu' ne ni kumi' tu'un ndei' Ndiosí, te xaa' nia kuachi ndii, katun' a ne jaan' tee' ndee ni kumi' nia tu'un ndei' a jaan'. Te sakan' tu sakuu' ne kumi' tu'un ndei' jaan', te xaa' nia kuachi ndii, sana'má a ne jaan' xa'a' tu'un ndei' jaan'. ¹³ Kuachi ndii, ne xini so'o kuiti' tu'un ndei' jaan' ndii, ndüu' nia ne ndaku nimá nuu' Ndiosí, süu' jaan' ndii ne xini so'o tu'un ndei' jaan', te xaa' tu nia a nduu' ne ndaku nimá nuu' a. ¹⁴ Sakan' ña ne tuku' ndii, kümi' nia tu'un ndei' a jaan', ndisu kii' xaa' nia ña ndaku,

ña ka'án tu'un ndei' jaan' xiin' ña xini tuní mii' nja ndii, nia'á nja ña xini nimá nja ndee ña nduu' ña ndaku xiin' ndee ña nduu' ña nja'a. ¹⁵ Te xiin' saa xika' nja nia'á nja ña yoo iin tu'un ndei' nimá nja, sakan' na kuii' xiin' ña xini tuní nja xini mii' nja amaá xaa' nja ña va'a uun ña va'a. Te tu'un ndei', ña yoo nimá nja jaan' nduu' ña tiin kuachi ña'a', uun naka'an a xa'a' nja ¹⁶ kij' xaa kivi' ña sana'má Ndiosí ne yivi' xa'a' ña yoo si'e nimá nja xiin' nda'a' Jesucristo saa nii' yoo tu'un va'a ña ka'án ndoso' i.

Säxinú ne judío tu'un ndei' Ndiosí

¹⁷ Ndo'ó, ne ta'an' i ndii, ka'án va'a ndo' xa'a' ndo' ña nduu' ndo' ne judío, te tiin' ndiaa ndo' tu'un ndei' Ndiosí, te ka'án ñuñu' ndo' ña nduu' ndo' cuenta Ndiosí. ¹⁸ Te xini kaxi' ndo' ndee ña kuní Ndiosí saa ndo'. Te sakuaan ndo' tu'un ndei' a jaan' te kundani ndo' ña va'a ka ña kuní a saa ndo'. ¹⁹ Te tuu ndo' ña kuvi sania'á ndo' ichi' Ndiosí nuu' ne tuku', ne yoo sa'ví ini xa'a' a. Te tuu tu ndo' ña ne satuví ichi' a nuu' ne yoo niaa' nimá jaan' nduu' ndo'. ²⁰ Te tuu ndo' ña kuvi sania'á ndo' ne naa' kuu'. Te tuu tu ndo' ña kuvi sania'á ndo' ne tia'an kuixa ini. Te xa'a' a ña kumi' ndo' tu'un ndei' Ndiosí ndii, tuu ndo' ña xini va ndo' ña ndichi xiin' ña ndaku xa'a' ña kuní a. ²¹ Te ndo'ó, ne sania'á tuku ne yivi' ndii, ni ndee mii' ndo' säxinú ña sania'á ndo' jaan'. Te ndo'ó, ne sania'á ña va'a sakui'na' e' ndii, suvi ndo' nduu' ne xaku'na'. ²² Te ndo'ó, ne ka'án kumi' ndo' musa ndo' ndii, suvi ndo' nduu' ne xaa' ña jaan'. Te ndo'ó, ne ndasi' ndiosí saka ndii, xaku'na' ndo' ña'a ña yoo tixin yukun' a. ²³ Te ka'án ñuñu' ndo' xa'a' ña kumi' ndo' tu'un ndei' jaan'. Ndisu suvi ndo' xaa' sakan', te tiin' ka'nu' ne yivi' Ndiosí, sakan' ña xka'ndiá ndo' tu'un ndei' a jaan'. ²⁴ Kuachi ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Xa'a' ña xika' va'a' ndo'ó ichi' Ndiosí kania'a ne tuku' xa'a' Ndiosí.” Sakan' yoso' a.

²⁵ Sakan' ña naa' yoo tuni iin' e' ndii, ndiaa ya'vi a naa' saxinú e' tu'un ndei' jaan'. Ndisu naa' säxinú e' tu'un ndei' jaan' ndii, ndee naa köo' a kumi' e'. ²⁶ Ndisu ne köo' tuni jaan' iin' te saxinú ña ña ka'án tu'un ndei' a jaan' ndii, natiin' ña'a' a tee' ndee köo' tuni iin' ña. ²⁷ Te ne köo' tuni jaan' iin' te saxinú va'a ña ña ka'án tu'un ndei' jaan' ndii, nia'á ña jaan' ña xata'an katun' Ndiosí ndo'ó, sakan' ña tee' ndee yoo tuni iin' ndo', te kumi' tu ndo' tu'un ndei' jaan' ndii, säxinú ndo' a. ²⁸ Kuachí ndii, süu' nduu' e' ne judío xa'a' a ña nduu' e' si'e ne judío kuiti', te ni ndee süu' nduu' tu e xa'a' a ña yoo tuni iin' kuiti' e'. ²⁹ Süu' jaan' ndii ne nduu' xna'a ne judío ndii, ndee tixin nimá ña kuaxi ña jaan', te tuni ña kumi' ña ndii, nimá ña yoo a ni xaa Espíritu Santo, te süu' ni xa'a a ña jaan' xa'a' a ña saxinú ña ña ka'án tu'un ndei' jaan'. Te ne kumi' ña jaan' ndii, süu' te yivi' ka'án va'a xa'a' ña, süu' jaan' ndii mii' Ndiosí.

3

¹ Tee' kuein' xanini ndo'ó ña ka'án i ña köo' xata' a ña nduu' e' ne judío, te ni ndee köo' tu xata' a ña yoo tuni iin' e'. ² Süu' yoo kua'a' xata' a, kuachí ndii ndee ña nuu' ni iní Ndiosí xini a yoo', ne judío, te ni sanakua'a a tu'un a nda'a' e'. ³ Küvi kanini e' ña säxinú tu Ndiosí kuento a ña ni taxí a nuu' e' xa'a' a ña ni saxinú sava e' kuento a. ⁴ Süu' saxinú xna'a ña'a' a, sakan' ña Ndiosí ndii, sakuu' ichi' ka'án ndaku a, te köo' kivi' xini xa'an' a jaan' tee' ndee sakuu' ne yivi' nduu' ne xini xa'an', naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Xiin' ña ka'án un' nia'á un' ña iin' ña xachuun' ndaku nduu' un',
te kij' sana'má ne yivi' yo'ó ndii, keta va'a un'.
Sakan' yoso' a.

⁵ Tee' kuein' ka'an ndo' xiin' i ña naa' xiin' ña xachuun' ndaku e', te kuví kuni' e' ña xachuun' ndaku Ndiosí xiin'

kuento a, ña ni taxí a nuu' e' ndii, xächuun' ndaku Ndiosí jaan' kii' sando'o' a yoo' xa'a' kuachi' e' naa' sakan', kachi ndo'. (Ka'an i saa xanini ne yivi' iin yivi'.) ⁶ Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Naa' sakan' nduu' a ndii, küvi sana'má ndaku Ndiosí ne yivi' iin yivi'. ⁷ Tee' kuein' ka'an ka iin ndo' xiin' i ndii: "Naa' xiin' kuachi' ña xaa' i so'o' tuví kua'a' ka ña ndixa xa'a' Ndiosí, te kua'a' ka tu ne yivi' xaka'nu' ña'a' ndii, köo' ndee iin xa'a' ña kusaa' katun' ka a yu'u ndee naa iin ne ndiso' kuachi'." Sakan' kachi ndo'. ⁸ Naa' sakan' nduu' a ndii, tee' ka'an sava ndo' ña na saa e' ña nia'a, te sakan' kua'a' ka ne yivi' saka'nu' Ndiosí, kachi ndo'. Te sakan' tiin' kuachi' sava ne yivi' ndu'u ka'an kiní nia xa'a' ndu ña ña jaan' sania'á ndu. Ndisu ne jaan' ndii, ne xa yoo katun' saa Ndiosí nduu' nia.

Köo' ndee iin ne xika' ndaku nuu' Ndiosí

⁹ Naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ñáa' va'a ka ne yivi' nduu' ndu, ne judío, te sakan' ne tuku' jaan'? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Kuachi' ndii, naa' xa ni ka'an ndu ndii, naa' ne judío uun ne tuku' nduu' e' ndii, iin kachi xiko' ni'i' kuachi' yoo'. ¹⁰ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii:

Köo' ndee iin ne xachuun' ndaku nuu' Ndiosí.

Köo' ndee iin ndaa' nia.

¹¹ Te köo' tu ne kuní xna'a ña kundani nia ña kuní Ndiosí.

Te köo' ni tu ne kuní xna'a ña nduku' ki'i' nia nuu' Ndiosí.

¹² Te sakuu' nia ni kuxioo xachi' nuu' Ndiosí.

Te ni nandu'u nia ne kuäsa' kuní nuu' a.

Te köo' ka ndee iin ne xaa' ña ndaku.

Köo' ka ndee iin ndaa' nia.

¹³ Yu'u' nia ndii, ndee na yavi ndij ña nunia' nduu' a,

te xa nuu' ña xini xa'an' kiese' yu'u' nia.

Te xa nuu' ña xatu nduu' kuento ña kiese' yu'u' nia kii' ka'an nia.

Ndee naa ña xatu, ña ñu'u' yu'u' koo' xatu, nduu' a.

14 Te chitu' vi' tu yu'u' nia kiee' ña kania'a nia xa'a' ne yivi',
Te chitu' vi' tu yu'u' nia ñu'u' ña kiní yoo iní nia.

15 Te ki'í' va kua'an nia te xa'ni' nia ne yivi'.

16 Te mii' ka xka'ndiá nia ndii, ña nduxín xiin' ña suchi'
iní kuiti' nakoo' nia.

17 Te xini' nia kundíee mani' nia xiin' ne yivi'.

18 Te kōo' kivi' yi'vi nia Ndiosí.

Sakan' yoso' a.

19 Ndisu xini' e' ña sakuu' ña ka'an tu'un ndei' Ndiosí ndii, ka'an a xiin' ne xiko' ni'i' a, sakan' te kōo' a kuví ka'an ndee iin ne jaan' xa'a' nia nuu' Ndiosí, te kuni' tu sakuu' ne yivi' iin yivi' ña ndiso' kuachi' nia nuu' Ndiosí, te sana'má ña'a' a. 20 Sakan' na kuu' ndee iin e' kuasa' kundaku nimá nuu' Ndiosí xa'a' a ña saxinú e' ña ka'an tu'un ndei' a jaan'. Kuachi' ndii ni taxi' Ndiosí tu'un ndei' jaan', te kuví kuni' e' ña ne ndiso' kuachi' nduu' e' nuu' a.

Xandaku Ndiosí nimá e' xa'a' ña iní e' xini' e' Jesucristo

21 Ndisu vitin' ndii, xa ni' nia'a Ndiosí saa kuví sandaku a nimá e' nuu' a, te süu' xa'a' a ña saxinú ka e' ña ka'an tu'un ndei' jaan' nduu' a, sakan' ña xa mii' tu'un ndei' jaan' xiin' ña ni' ka'an te ni' ka'an tiakú tu'un Ndiosí xta'an' ka'an saa kuví sandaku a nimá e'. 22 Te ña xandaku Ndiosí nimá e' jaan' ndii, xa'a' a ña iní e' xini' e' Jesucristo kuiti' xaa' a ña jaan' xa'a' sakuu' e'. Sakan' ña Ndiosí ndii, näkaxin a yoo, 23 te xa'a' a ña sakuu' e' xaa' kuachi' ndii, xika' yoo' e' nuu' Ndiosí, te kuví kuni' e' ña ndatun' a. 24 Ndisu Ndiosí ndii, ni' ndasandaku mii' a nimá e' xa'a' a ña ndani' mii' a yoo', sakan' ña xiin' ña ni' xi'í Jesucristo ni' sandoó ndiká a yoo' nuu' ña ni' kuni' a kundo'o' e' xa'a' kuachi' e'. 25 Sakan' ña Cristo nduu' ña ni' chikandia Ndiosí, te ni' xitia' ní' ña jaan', te xiin' ña ni' xitia' ní' a jaan' ni' sandoyo' Ndiosí kuachi' e' xa'a' a ña iní e' xini' ña'a' e', sakan' na ni' nia'a Ndiosí yoo' ña xachuun' ndaku a. Te kuie tu iní a, sakan' na ni'

nakan a kuenta nuu' e' xa'a' kuachi ña ni xaa e' xta'an'.
²⁶ Sakan' ni xaa Ndiosí te nia'a a yoo' ndee kivi' vitin ña xachuun' ndaku a, sakan' te kuni e' ña mii' kuiti' a nduu' ña xachuun' ndaku, te mii' tu a xandaku nimá yoo', ne ini xini Jesús.

²⁷ Xa'a' a jaan' na kuii' koo' ndee iin xa'a' ña kuvi ka'an ñuñu' e', sakan' ña süu' xa'a' tu'un ndei' Ndiosí ni xandaku a nimá e'. Süu' jaan' ndii xa'a' a ña ini e' xini e' Jesús kuiti' ni xaa a ña jaan'. ²⁸ Sakan' na kuii' kundani e' ña xandaku Ndiosí nimá e' xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo kuiti', te süu' xa'a' a ña xaa' e' ña ka'an chuun' tu'un ndei' a. ²⁹ Sakan' ña Ndiosí ndii, süu' Ndiosí ne judío kuiti' nduu' a, süu' jaan' ndii nduu' tu a Ndiosí ne tuku'. ³⁰ Sakan' ña yoo iin ndaa' kuiti' Ndiosí, te iin ndaa' ña jaan' kuiti' nduu' ña xandaku nimá sakuu' yoo', ne ini xini Jesús. Naa kuu' ne yoo tuni iin', xiin' ne koo' tuni jaan' iin' ndii, iin kachi xandaku a nimá ña xa'a' ña ini ña xini ña Jesús. ³¹ Naa' ini e' xini e' Jesús ndii, ¿tee' tuu ndo' ña koo' ka ndee' tu'un ndei' Ndiosí jaan' nuu' e'? Kuäsa' xachi sakan' ran', süu' jaan' ndii so'o chindiaa ya'vi' ka e' tu'un ndei' a jaan' kii' ini e' xini e' Jesús.

4

Ni xandaku Ndiosí nimá Abraham nuu' a xa'a' a ña ni ini ra xini ña'a' ra

¹ Naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ndee ña kuvi ka'an e' xa'a' ña ni kundani Abraham, te xii' yata' e', xa'a' ña ini e' jaan'?
² Kuachi ndii, naa' sakan' te ni xandaku Ndiosí nimá ra xa'a' a ña ni xaa ra ña ka'an tu'un ndei' a ndii, kuvi ka'an va'a ra xa'a' ra nuu' e', ndisu nuu' Ndiosí ndii, koo' a kuvi ka'an ra. ³ Sakan' ña sakan' yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: “Xa'a' a ña ni ini Abraham ni xini ra Ndiosí na ni ka'an a ña te ndaku nimá ni nduu' ra nuu' a.” Sakan' yoso' a. ⁴ Te vitin ndii, xini e' ña kii' xachuun' yoo ka te

xiku'ún ya'vi' n̄ia ndii, süü' ña xamaní' ña'a' ne yivi' nduu' ña jaan', süü' jaan' ndii ña ndiso' ika' ña'a' n̄ia nduu' a. ⁵ Ndisu Ndiosí, ña ndasandaku nimá ne n̄ia'a ndii, ka'an a ña ne ndaku nimá nduu' e' xa'a' a ña in̄i e' xini ña'a' e', te süü' xa'a' a ña xaa' e' ña va'a. ⁶ Naa ni ka'an tu David xa'a' ne sañu'u' va Ndiosí xiin' ña ndasandaku a nimá n̄ia nuu' a, tee' ndee köo' ña va'a ni xaa n̄ia. ⁷ Ni ka'an ra ndii: Sañu'u' va Ndiosí xiin' ña yoo ka'nu' in̄i a xa'a' ña n̄ia'a ña ni xaa n̄ia, te sandoyo' tu a kuach̄i n̄ia.

⁸ Te va'a va tu kuni ne sañu'u' a xiin' ña n̄atava' ka a kuenta xa'a' kuach̄i n̄ia.

Ni kach̄i ra.

⁹ Te ña sañu'u' Ndiosí ne jaan' ndii, süü' nuu' ne judío, ne yoo tuni iin' kuiti', tax̄i Ndiosí a. Süü' jaan' ndii tax̄i tu ña'a' a nuu' ne tuku', ne x̄a'a tuni jaan' iin'. Xa ni ka'an i saa ka'an tu'un Ndiosí ña ni in̄i Abraham ni xini ra a, te ni ka'an a ña te ndaku nimá ni nduu' ra nuu' a. ¹⁰ Ndisu ki' ni ka'an Ndiosí ña te ndaku nimá nduu' Abraham jaan' ndii, ¿ñáá xa yoo tuni jaan' iin' ra ki' sakan', uun ñáá t̄ia'an koo a iin' ra, tuu ndo'? Suu t̄ia'an koo a iin' ra ki' sakan', süü' jaan' ndii ndee ni ya'a, te ni xa'a ra tuni jaan' iin' ra. ¹¹ Te ni xa'a ra tuni jaan' iin' ra, te ni nduu' a ña n̄ia'á ña xa ni yoo ndaku nimá ra nuu' Ndiosí xa'a' a ña ni in̄i ra xini ña'a' ra. Xa'a' a jaan' na suvi ra ni n̄anduü xii' yata' sakuu' ne in̄i xini Ndiosí tee' ndee köo' tu tuni jaan' iin' n̄ia ndii, ka'an Ndiosí ña ne ndaku nimá nduu' tu n̄ia nuu' a xa'a' a ña in̄i n̄ia xini ña'a' n̄ia. ¹² Te sakan' tu suvi Abraham jaan' nduu' te xii' yata' ne judío, ne yoo tuni jaan' iin', te süü' xa ña jaan' kuiti' yoo iin' n̄ia, süü' jaan' ndii in̄i tu n̄ia xini n̄ia Ndiosí saa nii' ni in̄i te xii' yata' e' Abraham jaan' ni xini ra Ndiosí ki' t̄ia'an koo tuni iin' ra.

Ni tax̄i' Ndiosí kuento a nuu' Abraham xa'a' a ña in̄i ra xini ña'a' ra

¹³ Kuachi ndii, kij' ni taxi Ndiosí tu'un a nuu' Abraham xiin' nuu' siani' xika' ra ña kunduu ra te xiin' ña'a ñu'u' iin yivi' ndii, süu' ni taxi ña'a' a xa'a' a ña ni saxinú ra tu'un ndei' a, süu' jaan' ndii ni taxi a ña jaan' ña te ndaku nimá nduu' ra nuu' a xa'a' a ña ni ini ra xini ña'a' ra. ¹⁴ Sakan' ña, naa' ne xika' saa ka'an chuun' tu'un ndei' jaan' nduu' ne kunduu ne xiin' ña'a' ñu'u' iin yivi' ndii, ini saka e' xini e' Ndiosí naa sakan' nduu' a, te tu'un a ña ni taxi a nuu' Abraham jaan' ndii, köo' ka ndee' a naa' sakan'. ¹⁵ Kuachi ndii, ne saxinú tu'un ndei' jaan' ndii, sando'o' ña'a' Ndiosí, ndisu mii' köo' tu'un ndei' xa'ndia chuun' ndii, köo' tu ne xa'nú a.

¹⁶ Sakan' na kuii', xa'a' a ña ini e' xini e' Ndiosí ndii, taxi mii' a ña va'a nda'a' e', ña ni taxi a kuento a xa'a' natiin sakuu' yoo', ne nduu' siani' xika' Abraham. Te süu' nuu' ne kumi' tu'un ndei' kuiti' ni taxi a ña jaan', süu' jaan' ndii ni taxi tu ña'a' a nuu' sakuu' ne ini xini Ndiosí saa nii' ni ini Abraham jaan' ni xini ña'a' ra. Sakan' na te jaan' nduu' xii' yata' sakuu' e', ¹⁷ naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: “Xa ni ndasanduu i yo'ó xii' yata' kua'a' va ne yivi' iin yivi'”, kachi a. Te Abraham jaan' ndii, ini ra ni xini ra Ndiosí, te ni xini ra ña kuvi sanatiaku a ndee ne ni xi'i, te kuvi tu ka'an a xa'a' ña tia'an koo ndee naa xa yoo a. ¹⁸ Te ni kandixa' Abraham ña ni ka'an Ndiosí xiin' ra tee' ndee köo' ka ndee iin xa'a' ña kundiatu ini ka ra, ndisu ni ndiatu ini ra kaa' sakan'. Te sakan' na ni nanduu ra te xii' yata' kua'a' va ne yivi' iin yivi' saa nii' ni ka'an Ndiosí xiin' ra ndii: “Sakan' vi' kua'a' kuu siani' xika' un'”, ni kachi a. ¹⁹ Te ni sanuu' Abraham jaan' ña ini ra xini ra Ndiosí, tee' ndee ni kumi' ra yatin' ciento kuiya, te sakan' tu ni kundani kaxi' ra ña ñu'u' ndei' ra ndii, ndee naa ña xa ni xi'i ni nduu' a, te küvi tu koo si'e Sara. ²⁰ Tee' ndee sakan' ni nduu a ndii, ni sanuu' ra ña ini ra xini ra Ndiosí, süu' jaan' ndii ni kandixa' ra kuento

ña ni taxi a nuu' ra jaan', te so'o ndiee' ka iní naa iní ra ni xini ra Ndiosí xaka'nu' ña'a' ra, ²¹ sakan' ña xini kaxi' ra ndii, ndiee' koo' chukuu' a te saxinu a kuento a ña ni taxi a nuu' ra jaan'. ²² Xa'a' a ña iní ra xini ra Ndiosí jaan' na ni ka'an a ña te ndaku nimá nduu' ra nuu' a. ²³ Te süu' xa xa'a' mii' kuiti' Abraham jaan' yoso' a mii' ka'an ña ni xandaku Ndiosí nimá ra nuu' a, ²⁴ süu' jaan' ndii yoso' tu a xa'a' yoo'. Sakan' ña xandaku tu Ndiosí nimá yoo' xa'a' a ña iní e' xini ña'a' e' xa'a' a ña ni sanatiaku a xto'o e' Jesús tein ne ni xi'i. ²⁵ Ni sanakua'a Ndiosí Jesús jaan', te ni xi'i a xa'a' kuachi e'. Te ni sanatiaku tu ña'a' a te kunduu e' ne ndaku nimá nuu' Ndiosí.

5

Xa ni xandaku Ndiosí nimá e' nuu' a

¹ Sakan' na kuii', xa'a' a ña iní e' xini e' Jesús na xa ni xandaku Ndiosí nimá e', sakan' na xa yoo e' ña maní xiin' Ndiosí xa'a' a ña ni xaa xto'o e' Jesucristo. ² Te sakan' tu ni nunia' Jesús jaan' ichi' nuu' e' xa'a' a ña iní e' xini ña'a' e', te kuvi natiin e' ña ndani mii' Ndiosí yoo', te ita' ni'i e' nuu' ña jaan' vitin. Te va'a va kuni e' xa'a' a ña ndiatu' iní e' ña kuni e' mii' ndatun' ko'o chukuu' kaa' mii' yoo' Ndiosí. ³ Ndisu süu' xa'a' ña jaan' kuiti' va'a kuni e', süu' jaan' ndii va'a tu kuni e' ki'i yoo tundo'o' nuu' kivi' ñuu e', sakan' ña xiin' ña jaan' kuixa ña kundieni iní e'. ⁴ Te xiin' ña kundieni iní e' jaan' kuixa iní e' nuu' ichi' Ndiosí. Te xiin' ña kuixa iní e' jaan' chindiee' a yoo', te ndiatu' iní e'. ⁵ Te ña ndiatu' iní e' jaan' ndii, saka'an' a yoo', kuachi ndii xa ni sko'nu' Espíritu Santo nimá e' ña kundani Ndiosí yoo' ki'i ni natiin e' Espíritu Santo jaan' ni xaa a.

⁶ Sakan' na kuii' ki'i' kusaa' ndiso' kuachi ka e' ndii, ni xi'i Cristo xa'a' yoo', ne xaa' ña nia'a, ki'i' ni xinu kivi' ña ni ka'an tuní Ndiosí. ⁷ Kuachi ndii vixi xava'a te taxi iin ne

yivi' ña kuv̄i n̄ī xa'a' inga ne yivi', tee' ndee ne xachuun' ndaku va nduu' ne jaan'. Ndee saa kan̄i ndii, tee' kuain' yoo iin ne kundieni kuv̄i n̄ī xa'a' iin ne yivi' va'a xna'a. ⁸ Ndisu ni nia'a Ndiosí ña kundani a yoo', sakan' ña kij' kusaa' ndiso' ka e' kuachi e' jaan' ndii, ni xi'ī Cristo xa'a' e'. ⁹ Sakan' na kuu', xa'a' a ña xa ni xandaku Ndiosí nimá e' xiin' níi' Cristo ndii, kaku e' nuu' ña sando'o' Ndiosí yoo'. ¹⁰ Kuachi ndii, naa' kij' kusaa' nduu' ka e' ne ndasi' ta'an' xiin' Ndiosí, te ni nakoo a ña mani' xiin' e' xa'a' a ña ni xi'ī si'e a xa'a' kuachi e' ndii, kachi ka vi' e' vitin ña xa ni natandee mani' Cristo yoo' xiin' Ndiosí ndii, sakakú a yoo' xa'a' a ña ni natjaku Jesús. ¹¹ Te süu' ña jaan' kuiti', süu' jaan' ndii va'a tu kuni e' xini e' Ndiosí xa'a' ña ni xaa xt'o e' Jesucristo jaan', sakan' ña ni nakoo e' ña mani' xiin' Ndiosí ni xaa a.

Kuachi Adán xiin' ña ni xaa Jesucristo xa'a' kuachi jaan'

¹² Te xa'a' ña ni xaa iin ndaa' kuiti' te yivi', te nani' Adán, ni xkoo kuachi sakuu' ne yivi' iin yivi', te xa'a' kuachi jaan' ni kuu, te ni xa'a' xi'ī tu sakuu' ne yivi' jaan', kuachi ndii sakuu' nia xaa' kuachi jaan'. ¹³ Sakan' ña kij' tia'an tax̄i Ndiosí tu'un ndei' a ndii, xa ni xaa ne yivi' iin yivi' kuachi. Ndisu mii' koo' tu'un ndei' ndii, koo' tu ne kuv̄i xka'ndia ña ka'an a. ¹⁴ Ndee saa ka ni ndii, ndee kij' ni xika Adán, te ndee kij' ni xika Moisés ndii, ni xi'ī ne yivi' tee' ndee koo' ndee iin tu'un ndei' ni xa'nú ne jaan' ndee naa' ni xaa Adán jaan'. Te Adán jaan' ni nduu ndee naa iin nuu' ña xito' kixin.

¹⁵ Ndisu iin ña va'a' ka ni natiin yoo' nda'a' Ndiosí te sakan' ña ni natiin e' xa'a' kuachi ña ni xaa Adán jaan'. Sakan' ña xa'a' kuachi ña ni xaa te iin ndaa' jaan' kuiti', te ni xi'ī kua'a' va ne yivi'. Ndisu ña va'a', ña ni tax̄i mij' Ndiosí nda'a' yoo' xa'a' ña ni xaa iin ndaa' kuiti' te yivi' ndii, xa'a' ña va'a' kua'a' ka tu ne yivi' nduu' a. Te te yivi'

jaan' nduu' Jesucristo. ¹⁶ Te sakan' tu ña va'a, ña ni taxi mii' Ndiosí nda'a' e' ndii, năkuitá a xiin' kuachi te iin ndaa' jaan'. Kuachi ndii, xa'a' kuachi te iin ndaa' jaan' kuiti' ni xa'a' katun' Ndiosí ne yivi' iin yivi', te xata'an koo nia tundo'o'. Ndisu ña va'a ña taxi' Ndiosí nda'a' e' ndii, tee' ndee kua'a' kuachi ne yivi' iin yivi' ndii, xandaku a nimá e'. ¹⁷ Kuachi ndii, xa'a' kuachi iin ndaa' kuiti' te yivi' jaan', te ni xa'ndia chuun' ña xi'í nuu' sakuu' ne yivi', sakan' tu xa'a' iin ndaa' kuiti' Jesucristo kumi' e' kivi' ñuu ña koo' kivi' ndi'i', sakan' ña kua'a' ña ndani mii' Ndiosí yoo' ni natiiin e' xiin' ña ni ndasandaku a nimá e' nuu' a.

¹⁸ Xa'a' a jaan' na, saa nii' ni katun' Ndiosí sakuu' yoo', ne ndiee' iin yivi', xa'a' kuachi iin ndaa' kuiti' te yivi' jaan' ndii, nii' sakan' tu xa'a' ña ni saxinú iin ndaa' kuiti' Jesucristo ña kuní Ndiosí, ni ndasandaku a nimá e' nuu' a te natiiin e' kivi' ñuu ña koo' kivi' ndi'i'. ¹⁹ Kuachi ndii, saa nii' xa'a' ña ni xaso'o' iin ndaa' kuiti' te yivi', ni nakuišo kuachi sakuu' ne yivi' nuu' Ndiosí ndii, nii' sakan' tu, xa'a' ña ni kandixa' iin ndaa' kuiti' te yivi', sandaku Ndiosí nimá sakuu' e'. ²⁰ Te siin' tuku' ndii, ni sko'nu' tu'un ndei' Ndiosí te kundani ne yivi' ña yoo kua'a' kuachi nia. Ndisu kii' ni kukua'a' ka kuachi ne yivi' ndii, so'o' kukua'a' ka ña ndani mii' ña'a' Ndiosí, ²¹ te sakan' naa xaa' kuachi e' xa'ndia chuun' a te xi'í e' ndii, sakan' tu xa'ndia chuun' ña ndani mii' Ndiosí yoo' ndasandaku a nimá e' nuu' a, te taxi a kivi' ñuu e' ña koo' kivi' ndi'i' xa'a' a ña ni xaa xto'o' e' Jesucristo xa'a' e'.

6

Ni xi'i inga' e' xiin' Cristo nuu' krusín, te ni natiaku inga' tu e' xiin' a

¹ Naa' sakan' ndii, ¿ndee ña va'a ka'an e' xa'a' ña jaan'? ¿Ñáá saa na xaa' e' kuachi te kundani mii' ka Ndiosí yoo'?

² Kuäsa' xachi' sakan' ran', kuächi' ndii ne xa ni xi'i nuu' kuächi' nduu' yoo', sakan' na kuii' küvi' kaka ka yoo' xaa' e' kuächi'. ³ Suu' xini' kaxi' sakuu' yoo' ña saa nii' ni nduiin e' xiin' Cristo kii' ni chichi' e' kuenta a ndii, nii' sakan' tu ndee naa ni xi'i na e' xiin' a. ⁴ Sakan' ña kii' ni chichi' e' kuenta Jesús ndii, ndee naa ni xi'i inga' e' xiin' a, te ni ñu'u inga' tu e' xiin' a tixin' ñu'u'. Sakan' te saa nii' ni sanatiaku ña'a' yuva' e' xiin' ña ndiie' ndatun' va' ndii, ni sanatiaku tu a yoo' te kaka e' xiin' kivi' ñuu' xaa'.

⁵ Sakan' na kuii', naa' ni nduiin e' xiin' a ña ni xi'i a ndii, nii' sakan' tu nduiin e' xiin' a saa nii' ni natiaku a. ⁶ Te xini' e' ña kivi' ñuu' yata' e' ndii, ni kuxi' inga' a nuu' krusin' xiin' Cristo, sakan' te ndoñu'u' ña ndioo' ini iin' e' ña xaa' e' kuächi', te sakan' kaka nuu' ka e' nuu' kuächi' jaan'. ⁷ Sakan' ña ne xa ni xi'i ndii, xa ni sain' nia nuu' ña xaa' nia kuächi'. ⁸ Te siin' tuku' ndii, naa' ni xi'i e' xiin' Cristo ndii, ini e' ña kutiaku tu e' xiin' a. ⁹ Sakan' ña xini' e' ña ni natiaku Cristo, te koo' kivi' ka kivi' a. Kuächi' ndii xandia chuun' ka ña xi'i jaan' nuu' a. ¹⁰ Sakan' ña kii' ni xi'i Jesús ndii, xa unta' sakan' ni xi'i a xa'a' kuächi' e', te koo' kivi' ka kivi' a. Ndisu vitin' ndii, tiaku a xaa' a ña kuni' Ndiosí. ¹¹ Te sakan' tu iin' kachi saa ndo'ó kuenta, ña ne xa ni xi'i nduu' ndo' nuu' kuächi' ndo', ndisu tiaku ndo' vitin' te saa ndo' ña kuni' Ndiosí kuiti' xa'a' a ña ni nduiin ndo' xiin' xto'o' e' Jesucristo.

¹² Ña jaan' na kuii' na kaka nuu' ka ndo' nuu' kuächi' xiin' ñu'u' nde'i ndo', ña kivi' ñaa', te ni ndee saa tu ndo' ña ndioo' ini ñu'u' nde'i ndo' ñaa'. ¹³ Te sakan' tu sanakua'a ndo' i'in' tu'un' ñu'u' nde'i ndo' nuu' kuächi' ndee naa ndachuun' ña sakuiniá ña nia'a. Süu' jaan' ndii ndee chaa' ka sanakua'a xiin' mii' ndi'i ndo' nda'a' Ndiosí ndee naa ne xa ni xi'i, te ni natiaku ni tukuu' nia. Xa'a' a jaan' na sanakua'a ndo' i'in' tu'un' ñu'u' nde'i ndo' nda'a' Ndiosí, te kunduu' a ndee naa ndachuun' ña kivi' xaa' sakan', te xaa'

ndo' ña ndaku. ¹⁴ Kuachi ndii kuäsa' ka xa'ndia chuun' kuachi nuu' kivi' ñuu ndo', sakan' ña köo' ka ndiee' tu'un ndei' Ndiosí nuu' ndo', süu' jaan' ndii ña ndani mii' Ndiosí ndo'ó nduu' ña kumi' ndiee' nuu' ndo' vitin.

Kuní a kaka ndaku e' nuu' Ndiosí xiin' nuu' ne yivi'

¹⁵ Naa' sakan' ndii, ¿ñáá saa e' kuachi vitin ña kümi' ka tu'un ndei' Ndiosí ndiee' nuu' e', süu' jaan' ndii ña ndani mii' Ndiosí yoo' kumi' ndiee' nuu' e'? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. ¹⁶ Süu' xini' kaxi' ndo'ó ña naa' sanakua'a xiin' mii' ndo' nda'a' iin ne yivi' te sachuun' ndo' nuu' nja ndii, ne jaan' xiko' ni'i' ndo'ó. Te sakan' tu' yoo a naa' sanakua'a xiin' mii' e' nuu' kuachi ndii, kuvi' xachi' e'. Ndisu naa' sanakua'a xiin' mii' e' nda'a' Ndiosí te saxinu' e ña kuní a ndii, ndasandaku a nimá e'. ¹⁷ Ndisu chindani va Ndiosí ña tee' ndee ni xiko' ni'i' kuachi ndo'ó ndii, xa ni kandixa' ndo' ña ndixa' xa'a' Jesús vitin xiin' iin kanii' nimá ndo' saa nii' yoo' a ni natiin ndo'. ¹⁸ Te kii' xa ni ndoo ndiká ndo' nuu' ndiee' kuachi ndii, ni nanduü ndo' ne xika' nuu' nuu' ña ndaku ña kuní Ndiosí. ¹⁹ Ka'an i ña yo'o' xiin' ndo' xiin' ña ka'an ndiaa jaan' xa'a' a ña tia'an kuvi' kundani va'a ndo' ña ni sania'á i ndo'ó jaan'. Xta'an' ndii, ni sanakua'a ndo' i'in tu'un' ñu'u' nde'i ndo' nuu' ña xe'na' xiin' nuu' ña nja'a, te ni nduu ndo' ne xika' nuu' nuu' ña jaan'. Ndisu vitin ndii, na sanakua'a ndo' i'in tu'un' ñu'u' nde'i ndo' jaan' nuu' ña ndaku ña kuní Ndiosí, te sakan' kunduu ndo' xanuü' nditia Ndiosí kuiti'. ²⁰ Kuachi ndii, kii' ni xiko' ni'i' kuachi ndo'ó ndii, ni xika nuu ndo' nuu' ña ndaku ña kuní Ndiosí. ²¹ Ndisu kii' ni xiko' ni'i' kuachi jaan' ndo'ó ndii, köo' ndee iin nuu' ña va'a ni ki'in ndo', süu' jaan' ndii sakuchani ndi'i' ña jaan' ndo'ó vitin, kuachi ndii mii' ndi'i' ndoso' ña jaan' ndii, xi'i' ne yivi' xaa' a. ²² Te ndii, vitin ña xa ni ndoo ndiká ndo' nuu' kuachi jaan', te ni nanduü ndo' ne xika' nuu' nuu' Ndiosí ndii, kuní a kaka ndo' saa kuní

mij' a kuɪtɪ', te ndi'i' ndoso' natɪɪn ndo' kivi' ñuu ña kōo' kivi' ndi'i'. ²³ Sakan' ña ya'vi e' ña natɪɪn e' xa'a' kuachɪ e' ndii, ña kuní a kuvi e' nduu' a. Ndisu tumani' ña natɪɪn e' nda'a' Ndiosí xa'a' a ña inɪ e' xini e' xto'o e' Jesucristo ndii, kivi' ñuu ña kōo' kivi' ndi'i' nduu' a.

7

Xa'a' a ña inɪ e' xini e' Jesús te sakahú a yoo', süu' xa'a' a ña saxinú e' tu'un ndei' Moisés

¹ Ne ñani ta'an' i, ka'an' i xiin' ndo'ó, ne xini tu'un ndei' Ndiosí. Xini ndo'ó ña tu'un ndei' jaan' ndii, kumi' a ndiee' nuu' e' kii' tiaku kuɪtɪ' e'. ² Saa e' kuenta naa kuu' iin ña'a' kii' tunda'á' a' ndii, kumi' tu'un ndei' ña tunda'á' jaan' ndiee' nuu' a' kii' tiaku kuɪtɪ' ii' a. Ndisu naa' kuvi te jaan' ndii, kōo' ka ndiee' kumi' tu'un ndei' jaan' nuu' ña'a' jaan'. ³ Ña jaan' na kiii', naa' tiaku ka ii' a' jaan', te tunda'a' a' xiin' tuku te yivi' ndii, iin ña' xaa' kuachɪ nuu' Ndiosí xiin' te yivi' jaan' nduu' a'. Ndisu naa' kuvi ii' a' jaan' ndii, ndoo ndiká a' nuu' tu'un ndei' jaan'. Te ndüu' a' iin ña' xaa' kuachɪ nuu' Ndiosí tee' ndee tunda'a' a' xiin' tuku te yivi'.

⁴ Sakan' tu' ndo'ó, ne ñani ta'an' i ndii, ne ni xi'i nduu' tu' ndo' nuu' tu'un ndei' Ndiosí xa'a' a' ña ni xi'i Cristo xa'a' kuachɪ e', sakan' na iin ndaa' ni nandu'u ndo' xiin' a' xa'a' a' ña ni xi'i a' xa'a' kuachɪ e' jaan', te ni natiaku a, te kuvi saa ndo' ña va'a' ña xtani Ndiosí. ⁵ Sakan' ña kii' ni xika e' xaa' e' ña kuní iin' mij' e' xta'an' ndii, ni chu'u' ndi'i' tu'un ndei' jaan' ña ndioo' inɪ iin' e' yoo' te saa ka e' ña ña'a' jaan' xiin' iin' e', sakan' te ni xata'an' kuvi e' nuu' Ndiosí. ⁶ Ndisu vitin' ndii, xa'a' a' ña ni xi'i e' nuu' tu'un ndei' ña ni xiko ni'i' yoo' jaan' ndii, xa' ni ndoo ndiká e' nuu' a' jaan', te sakan' xika' nuu' e' nuu' Ndiosí xiin' ndiee' xaa' ña taxi' Espíritu Santo. Te süu' xika' nuu' e' nuu' a' saa ka'an' chuun' tu'un ndei' yata' ña ni ke'i te yivi'.

Yo'o' ka'án Pablo xa'a' kuachi ña ñu'u' iin' ra

⁷ Tee' ka'an ndo' xiin' i ña naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ñáá kuachi nduu' tu'un ndei' jaan'?, kachi ndo'. Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Ndisu naa' ni ka'an tu'un ndei' jaan' ndee ña nduu' kuachi ndii, kundaní yu'u ndee ña nduu' kuachi. Te ni ndee köo' kivi' kundaní tu i naa' kuachi nduu' a ña ndioo' ini e' xa'a' ña'a' inga ne yivi' naa' ni ka'an tu'un ndei' jaan' ndii: “Ndiöo' ini ndo' xa'a' ña'a' inga ne yivi'.” Sakan' yoso' a. ⁸ Ndisu kuachi ña ñu'u' nimá i jaan' ndii, tu'un ndei' jaan' ni nduu' kuei a, te xiin' ña jaan' ni sakuiniá a sakuu' nuu' ña ndioo' ini kiní nimá i. Kuachi ndii, kii' xini yu'u ña ka'án tu'un ndei' jaan' ndii, köo' tu ña ndiee' kuachi jaan' nuu' i. ⁹ Te kii' tia'an kuní yu'u ña ka'án chuun' tu'un ndei' jaan' ndii, ni xanini i ña te yivi' va'a ni nduu' i. Ndisu kii' ni kundaní i ña ka'án ña jaan' ndii, ni xa'a' xiko' ni'i' kuachi i jaan' yu'u, te ni xata'an kuví i nuu' Ndiosí. ¹⁰ Te ni kundaní i ña xa mií' tu'un ndei', ña ni xata'an taxí kivi' ñuu i ña köo' kivi' ndi'i' jaan', nduu' ña ni taxí te ni xata'an kuví i nuu' Ndiosí. ¹¹ Kuachi ndii tu'un ndei' jaan' ni nduu' kuei kuachi jaan', te ni xini xa'an' a yu'u, te sakan' ni xata'an kuví i nuu' Ndiosí ni xaa a. ¹² Sakan' na kiii' tu'un ndei' jaan' ndii, ña su'un nduu' a. Te i'in ña ka'án chuun' a ndii, ña su'un nduu' a, te ña ndaku nduu' tu a, te ña va'a tu nduu' a.

¹³ Naa' sakan' nduu' a ndii, ¿ñáá tu'un ndei' va'a ña ka'án chuun' Ndiosí jaan' ni nduu' ña ni xa'ni' yu'u nuu' Ndiosí? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Süu' jaan' ndii kuachi nduu' ña ni tijn ndiaa tu'un ndei' jaan', te ni xa'ni' a yu'u nuu' Ndiosí, sakan' te nia'a kuachi jaan' ña yoo ndiee' a nuu' i. Sakan' ni tijn ndiaa kuachi jaan' tu'un ndei' jaan' te nia'a a ña nia'a koo' chukuu' kuachi jaan'. ¹⁴ Sakan' ña xa xini e' ña tu'un ndei' jaan' ndii, ni kiee a nuu' Ndiosí. Ndisu yu'u ndii, iin te yivi' iin yivi' kuiti' nduu' i, te xiko'

ni'i' kuachi kivi' ñuu i. ¹⁵ Xini i yoo nduu' a ndo'o i, sakan' ña xaa' i ña va'a ña kuni i saa i, süu' jaan' ndii ña ñia'a, ña ndasi' i saa i, nduu' ña xaa' i. ¹⁶ Te vitin ndii, xa'a' a ña xaa' i ña ñia'a, ña kuni i saa i jaan' ndii, kuni kachi a ndii ña va'a nduu' tu'un ndei' Ndiosí jaan'. ¹⁷ Sakan' na kuii' süu' xaa' mii' yu'u kuachi jaan', süu' jaan' ndii kuachi, ña ñu'u' iin' i, nduu' ña xaa' sakan', te xaa' i ña jaan'. ¹⁸ Te xini yu'u ña köo' ndee iin ña va'a ñu'u' iin' i, suu ka'an i xa'a' ñu'u' nde'i i. Xa'a' a jaan' na tee' ndee kuni saa i ña va'a ndii, küvi saa e. ¹⁹ Te süu' ña va'a, ña kuni saa i jaan' xaa' i. Süu' jaan' ndii ña ñia'a, ña kuni i saa i jaan', xaa' i. ²⁰ Te naa' xaa' i ña kuni saa i jaan' ndii, süu' yu'u ka xaa' ña ñia'a jaan'. Süu' jaan' ndii kuachi, ña ñu'u' iin' i jaan', nduu' ña xaa' sakan', te xaa' i ña jaan'.

²¹ Ña jaan' na kuii' sakan' ndo'o' i, tee' ndee kuni saa i ña va'a ndii, xa' ikan' yoo tu ña ñia'a iin' i, te taxi' a saa i ña va'a jaan'. ²² Sakan' ña ndee maa' tixin ini i ndii, xtani i saa i ña ka'an tu'un ndei' jaan'. ²³ Ndisu xini i ña iin' i ndii, yoo inga ña xikuita'nú nuu' tu'un ndei' jaan' ña kuni i saa i, te ña xikuita'nú jaan' nduu' kuachi ña ñu'u' iin' i, te suvi tu a nduu' ña xiko' ni'i' yu'u ndee naa iin te naá vi'e kaa. ²⁴ Iin te nda'vi va kuu' nduu' yu'u. ¿Yoo tu küvi sakakú yu'u nuu' ñu'u' nde'i i yo'o', ña kuni ka'ni' yu'u nuu' Ndiosí? ²⁵ Chindani va Ndiosí, sakan' ña ni sakakú xto'o' e' Jesucristo yu'u. Sakan' na kuii', tee' ndee xika' nuu' yu'u nuu' tu'un ndei' Ndiosí xiin' ña kuni i xtun, ndisu xiin' iin' i ndii, xiko' ni'i' kuachi kivi' ñuu i.

8

Na kaka e' saq kuni Espiritu Santo

¹ Sakan' na kuii' vitin ndii, köo' ndee iin xa'a' ña katun' Ndiosí yoo', ne ini xini Cristo Jesús, sakan' ña süu' xika' ka e' saa kuni iin' e', süu' jaan' ndii xika' e' saa kuni Espiritu

Santo. ² Kuach̄i ndii, tu'un ndei', ña nduu' kuenta Espíritu, ña taxi' kivi' ñuu e' xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo Jesús ndii, ni sakakú a yoo' nuu' ña xiko' ni'i' kuach̄i yoo' xiin' nuu' ña xata'an kuv̄i e' xa'a'. ³ Kuach̄i ndii ni saxinú Ndiosí ña ni kuv̄i saxinú tu'un ndei' jaan' xa'a' a ña itia' kuu' ini ne yivi' nuu' ña nia'a. Xa'a' a jaan' na ni tianu' a si'e a iin yivi' xiin' iin ñu'u' nde'i ndee naa ña kumi' yoo', ne xaa' kuach̄i, te ni sanakua'a xiin' mii' a te kuitia ní' a xa'a' kuach̄i e'. Te sakan' te nuu' ña ni xi'i Jesús jaan', ni sakakú a yoo' nuu' ña xiko' ni'i' kuach̄i yoo'. ⁴ Sakan' ni xaa Ndiosí te saxinu ndaku Jesús nuu' e' sakuu' ña ka'an chuun' tu'un ndei' jaan', sakan' ña yoo' ndii, xika' ka e' saa kuní ñu'u' nde'i e', süu' jaan' ndii xika' e' saa kuní Espíritu Santo.

⁵ Te ne xika' saa kuní iin' mii' nia ndii, xanini nia xa'a' ña ndioo' ini iin' nia jaan' kuiti'. Ndisu ne xika' saa kuní Espíritu Santo ndii, xanini nia xa'a' ña kuní ña jaan' kuiti'. ⁶ Te yoo ka ndi'ni xa'a' ña ndioo' ini iin' nia jaan' ndii, kuv̄i xachi' nia nuu' Ndiosí, ndisu yoo ka ndi'ni xa'a' ña xiko' ni'i' Espíritu Santo jaan' kivi' ñuu nia ndii, koo maní' nimá nia, te natiin nia kivi' ñuu ña koo' kivi' ndi'i'. ⁷ Xa'a' a jaan' na ña ndioo' ini iin' jaan' ndii, ña ndasi' ta'an' xiin' Ndiosí nduu' a, te küní a saxinú a ña ka'an chuun' tu'un ndei' Ndiosí, te ni ndee kuv̄i tu saa a ña jaan'. ⁸ Te ne xika' saa kuní iin' nia jaan' ndii, kuv̄i sakuatia' nia Ndiosí.

⁹ Ndisu ndo'ó ndii, xika' ka ndo' saa kuní iin' ndo' jaan', süu' jaan' ndii xika' ndo' saa kuní Espíritu Santo naa' ndixa xna'a naá Espíritu Ndiosí nimá ndo'. Te yoo ka koo' Espíritu Cristo naá nimá ndii, süu' kuenta Cristo xna'a nduu' nia. ¹⁰ Ndisu naa' ndu'u' xna'a Cristo tixin nimá ndo' ndii, tee' ndee kuv̄i ñu'u' nde'i ndo' xa'a' kuach̄i ndii, tax̄i Espíritu kutiaku ndo' xa'a' a ña xa ni xandaku Ndiosí nimá ndo' nuu' a. ¹¹ Te naa' naá Espíritu Ndiosí, ña ni sanatiaku Jesús, nimá ndo' ndii, Ndiosí jaan' tu sanatiaku

ñu'u' nde'i ndo' xa'a' ña naá Espíritu a jaan' nimá ndo'.

¹² Ñani ta'an' i, xa'a' a jaan' na kuui' kúmi' e' ña ndei' te kaka ka e' saa kuní iin' mii' e'. ¹³ Kuachi ndii, naa' xika' ndo'ó saa kuní iin' mii' ndo' ndii, kuvi xachi' ndo' nuu' Ndiosí, ndisu naa' xiin' ndiee' Espíritu Santo sandi'i' xachi' ndo' ña kuní iin' mii' ndo' jaan' ndii, kutiaku xna'a ndo'.

¹⁴ Kuachi ndii sakuu' ne taxi' ña ndiaka' ña'a' Espíritu Santo ndii, si'e Ndiosí nduu' nia. ¹⁵ Sakan' ña ni natiin ndo'ó espíritu, ña tuku ni xiko' ni'i' ndo'ó, te kaka iyo ndo'. Süu' jaan' ndii Espíritu, ña ni sananduu' Ndiosí ndo'ó si'e a, ni natiin ndo'. Te ña jaan' xaa' sakan' te ka'an e' xiin' Ndiosí ndii: "Tata yuva' i", kachi e'. ¹⁶ Te suvi tu Espíritu jaan' nduu' ña nduiin' xiin' espíritu e', te ndiee' yu'u' a nuu' a ña xa nduu' e' si'e Ndiosí. ¹⁷ Te xa'a' a ña si'e a nduu' e' ndii, natiin tu e' ña ni taxa'a Ndiosí xa'a' e', te natiin e' ña jaan' xiin' Cristo. Sakan' ña naa' ndo'o' e' saa ni ndo'o' a ndii, tiin ka'nu' tu Ndiosí yoo' xiin' Cristo jaan'.

¹⁸ Kuachi ndii xiní kaxi' yu'u' ña ndee sie näkuitá tundo'o' ña yoo nuu' kivi' ñuu e' vitin xiin' ña ndatun' koo' chukuu' ña natiin e' saa Ndiosí naá kivi'. ¹⁹ Sakan' ña sakuu' ña ni xa'a Ndiosí ndiatu' ndi'ni ña xaa kivi' te nia'a Ndiosí yoo nduu' xna'a si'e a. ²⁰ Kuachi ndii, süu' xa'a' a ña kuní mii' ña ni xa'a Ndiosí na ni natiin a ña tívi' a, süu' jaan' ndii xa'a' ña xa sakan' ni kuní mii' Ndiosí. Ndisu ni natiin tu a ña ndiatu' ini a ²¹ ña ndoo ndiká a nuu' ña xiko ni'i' ña'a' ña sativi' ña'a' jaan'. Te ndiatu' tu ini a ña ndoo ndiká inga' a xiin' yoo', ne nduu' si'e Ndiosí, te natiin na a ña ndundatun a xiin' e'. ²² Kuachi ndii xiní e' ña tana' inga' sakuu' ña ni xa'a Ndiosí ndee vitin. Te ndo'o' u'vi tu sakuu' a ndee naa ndo'o' iin' ña' sakaku' si'e. ²³ Te süu' ña jaan' kuiti' ndo'o' sakan', süu' jaan' ndii tana' u'vi tu ini yoo', ne ni taxi Ndiosí Espíritu Santo naá nimá, ña nduu' ndee naa ña ni chikandia a nuu' e', ña ndiatu' ini

e' xaa' kivi' ña natiin nda'vi xachi' Ndiosí yoo', te natiin e' sakuu' ña va'a nda'a' a kii' sanduxaa' xachi' a ñu'u' nde'i e'. ²⁴ Kuachi' ndii, kii' ni sakakú Ndiosí yoo' ndii, ni natiin e' ña ndiatu' ini e' jaan', ndisu ña kuvi kuni nuu' e' ndii, kuni a ña kundiatu' ini ka e' xa'a' ña jaan'. Sakan' ña köo' ndee iin ne yivi' ndiatu' ini xa'a' ña xa kumi' nja. ²⁵ Ndisu xa'a' ña ndiatu' ini e' ña tia'an kuvi kuni e' ndii, na kundiatu ndituni kuie e' xa'a' a.

²⁶ Te nii' sakan' tu chindiee' Espiritu Santo yoo' kii' itia' ini nimá e', kuachi' ndii xini e' ndee ña kakan e' nuu' Ndiosí. Ndisu mii' Espiritu jaan' xikui'ni xa'a' e' nuu' Ndiosí tee' ndee xiin' ña tana' ña kuvi ka'an e' xiin' tu'un e'. ²⁷ Te Ndiosí ndii, xa'a' a ña suvi a xachuun' ndi'i xiin' nimá e' ndii, xa xini a jaan' ndee ña kuni Espiritu ña naá nimá e' jaan'. Sakan' ña xikui'ni Espiritu jaan' xa'a' yoo saa nii' kuni Ndiosí xa'a' a ña nduu' e' kuenta a.

Kanando e' nuu' sakuu' tundo'o' ña ndo'o' e'

²⁸ Te siin' tuku' ndii, xa xini e' ña xa'a' a ña ndani e' Ndiosí, na sakuu' ña ndo'o' e' ndii, ña va'a nduu' a xaa' a, sakan' ña ni kana a yoo' saa ni chituni mii' a. ²⁹ Sakan' ña yoo' ne xa ni nakaxin Ndiosí ndee kii' tia'an kua'a iin yivi' ndii, ni chituni a ña kuu e' saa nii' kuu' si'e a. Te sakan' si'e a jaan' kunduu ñani ña xkua'a' nuu' kua'a' ne ta'an a. ³⁰ Te yoo', ne xa ni chituni a ña köo e' sakan' ndii, ni kana tu a yoo', te yoo', ne ni kana a jaan' ndii, ni xandaku tu a nimá e' nuu' a, te yoo', ne ni xandaku a nimá jaan' ndii, nduu' e' kuenta mii' ndatun' kaa' mii' ndu'u' a.

³¹ Xa'a' a jaan' na kuu' kuvi ka'an e' ña naa' Ndiosí yoo xiin' e' ndii, ¿yoo kuvi kanando yoo'? ³² Sakan' ña Ndiosí ndii, ni kuu xi'ndia' a si'e a nuu' e', süu' jaan' ndii ni sanakua'a ña'a' a, te ni xi'i ña jaan' xa'a' kuachi' sakuu' e'. Xa'a' a jaan' na nii' sakan' tu taxí inga' a xiin' si'e a jaan' nuu' e' sakuu' ña'a. ³³ Naa' sakan' ndii, köo' xachi'

ka ña kuvi tiin kuachi yoo', ne xa ni nakaxin Ndiosí ran'. Sakan' ña mii' a jaan' nduu' ña xa ni ka'an ña ne ndaku nimá nduu' e' nuu' a. ³⁴ Te sakan' tu kōo' xachi' ka ña kuvi katun' yoo' nuu' Ndiosí. Sakan' ña Cristo nduu' ña xa ni xi'i xa'a' kuachi e'. Te süu' sakan' kuiti', süu' jaan' ndii xa ni natiaku tukuu a, te ndu'u' a nda'a' ku'a' Ndiosí xikui'ní a xa'a' e'. ³⁵ Te sakan' ni tu kōo' xachi' ña kuvi saa sakan' te nakoo Cristo ña ndani a yoo', naa kuu' tundo'o', uun naa kuu' ña ndi'ni nimá e', uun naa kuu' ña ndikún u'vi ne yivi' yoo', uun naa kuu' soko, uun naa kuu' ña natiín e' xa'a' toto, uun naa kuu' ña kuain', uun naa kuu' ña xa'ni' ne yivi'. Ndee iin ña jaan' küvi saa sakan'. ³⁶ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii:

Xa'a' a ña ndikún ndu ichi' un' ndii,

saa kivi' yoo ndu nuu' ña kuein' ña ka'ni' ne yivi' ndu'u.

Te kuu' nia xiin' ndu ndee naa xaa' ne yivi' xiin' mbee, ti' xa xito' ka'ni' nia.

Sakan' yoso' a.

³⁷ Ndisu xa'a' a ña ndani Cristo yoo' ndii, mii' a saa sakan', te kanando xachi' e' nuu' sakuu' tundo'o' jaan'.

³⁸ Sakan' ña xiní kaxi' yu'u ña kōo' xachi' ña kuvi saa sakan', te nakoo Cristo ña ndani a yoo', naa kuu' ña xi'í e', uun naa kuu' ña xika' e' iin yivi', uun naa kuu' ángele, uun naa kuu' ña xa'ndia chuun' ka'nu', uun naa kuu' ña kumi' ndiee', uun naa kuu' ña ndo'o' e' vitin, uun naa kuu' ña kundo'o' e' nuu' ku'un e', ³⁹ uun naa kuu' ña ndiee' mii' sukun va ndivi', uun naa kuu' ña ñu'u' ndee maa' va tixin ñu'u', ndee ndee ka ña ni ku'a' a ni xaa Ndiosí ndii, küvi saa a sakan' te nakoo Ndiosí ña ndani a yoo', sakan' ña ni nia'a ña ndani a yoo' xa'a' ña ni xaa xto'o' e' Jesucristo xa'a' e'.

¹ Xa'a' a ña nduu' i te ndikún Cristo ndii, ña ndixa ka'án i, süu' xini xa'an' i. Te Espíritu Santo ndiee' yu'u' nuu' nimá i ña ña ndixa ka'án i, ² kij' ka'án i ña ndiee' va xikui'nú títu'un' yu'u, te ndiee' va tu ndi'ní u'vì nimá i xa'a' ne ta'an' i. ³ Kuachi ndii xa nakuiin' yu'u' yu'u nacha'an i saa Ndiosí, tee' ndee ndondia i Cristo naa' xiin' ña jaan' kuvì sakakú a ne ta'an' i, ne Israel, ne nduu' ichi' i mií kuaxi i. ⁴ Sakan' ña ne Israel nduu' tu ne jaan', te ne jaan' tu nduu' ne xito' natiiin nda'vi Ndiosí, te suví tu nia nduu' ne ni nia'a Ndiosí ña ndiee' ndatun' va a, te suví tu nia nduu' ne ni ndoo a kuento a xiin', te suví tu nia nduu' ne ni taxí a tu'un' ndei' a nuu', te suví tu nia nduu' ne ni ka'an Ndiosí xiin' saa saka'nu' ña'a' nia, te suví tu nia nduu' ne ni chikandia Ndiosí kuento a xa'a'. ⁵ Te sakan' tu ichi' yata' tu nia nduu' te xii' yata' e', te ni xika va'a ichi' Ndiosí, te kuenta te jaan' nduu' tu ichi' yata' Cristo kuenta ña nduu' a si'e ne yivi'. Te Cristo jaan' nduu' tu Ndiosí, ña xa'ndia chuun' xa'a' sakuu' ña yoo'. Na saka'nu' ña'a' e' ndee ndi'i' ni kivi'. Sakan' na kunduu a.

⁶ Ndisu süu' ka'án i ña ni saxinú Ndiosí tu'un' ña ni taxí a jaan' nuu' ne jaan'. Kuachi ndii süu' sakuu' ne Israel jaan' nduu' kuenta Ndiosí, ⁷ te ni ndee süu' sakuu' tu siani' xika' Abraham nduu' xna'a siani' xika' ra nuu' Ndiosí. Süu' jaan' ndii ni ka'an Ndiosí xiin' ra ndii: “Siani' xika' Isaac kuiti' kunduu siani' xika' un'”, ni kachi a. ⁸ Ña jaan' na kuni kachi a ndii, ndee iin ne yivi' ndüu' si'e Ndiosí xa'a' a ña nduu' nia siani' xika' Abraham kuiti'. Süu' jaan' ndii ne ni taxí a kuento a xa'a' nuu' Abraham jaan' kuiti' nduu' xna'a siani' xika' ra. ⁹ Kuachi ndii ña yo'lo' nduu' kuento a ña ni taxí a ndii: “Kivi' na vitin nandiko' i kuiya ki'in, te Sara ndii, xa ni tuvì si'e a'”, ni kachi a. ¹⁰ Te süu' xa ña jaan' kuiti', süu' jaan' ndii sakan' tu Rebeca ndii, ni sakaku' a' te kuate si'e a' xiin' iin ndaa' te yivi' kuiti', te jaan' nduu' xii'

yata' e' Isaac. ¹¹ Ndisu ña kuní ka kaku te kuate jaan', te kii' kuní ka tu saa uvi saa' ra ña va'a, uun ña nia'a ndii, xa ni chituní Ndiosí ña nakaxin a iin te jaan', te süu' xa'a' ña ni xaa te jaan' ña va'a na ni nakaxin ña'a' Ndiosí, ¹² sakan' ña ni ka'an a xiin' Rebeca ndii: "Te xkua'a' kaka nuu nuu' te xanuu'", ni kachi a. ¹³ Te sakan' tu yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: "Ni kundani i Jacob, ndisu ni kundasi i Esaú." Sakan' yoso' a.

¹⁴ Tee' ka'an ndo' xiin' i ña süu' ña xachuun' ndaku nduu' Ndiosí na xaa' a sakan', kachi ndo'. Kuäsa' xachi' sakan' ran'. ¹⁵ Kuachi ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ni ka'an a xiin' Moisés ndii: "Kuvita ini i xa'a' yoo ka kuní mii' i, te koo ka'nu' ini i xa'a' yoo ka kuní mii' i." Sakan' yoso' a. ¹⁶ Xa'a' a jaan' na kuii' ña kuvita ini Ndiosí xa'a' e' ndii, süu' kuenta ña ka'an nimá e' nduu' a, te ni ndee süu' kuenta ña ndiee' mii' e' nduu' tu a. Süu' jaan' ndii kuenta ña ni chituní Ndiosí ña kuvita ini a xa'a' kuiti' e' nduu' a. ¹⁷ Kuachi ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí ña ni ka'an a xiin' Faraón, te ni xa'ndia chuun' kuu' nuu' ñuu Egipto, mii' ka'an a ndii: "Ni sakuiso' chuun' i yo'ó te nia'a i ña ndiee' i xiin' ña kundoo' un', te kiku' tu'un xa'a' i kanii' nuu' ñu'u' iin yivi'." Sakan' yoso' a. ¹⁸ Xa'a' a jaan' na kuii' kuvita ini Ndiosí xa'a' ne kuní mii' a kuvita ini a xa'a' kuiti', te xaxii a nimá ne kuní a saxii a nimá.

¹⁹ Ndisu tee' ka'an ndo' xiin' i ndii: "¿Ndee xa'a' ka'an Ndiosí ña ne ndiso' kuachi nduu' e', sakan' ña küvi xachi' sajin kuiín e' ña xa ni chituní a saa a xiin' e'?" ²⁰ Ndisu ka'an yu'u xiin' ndo' ndii, ne yivi' iin yivi' kuiti' nduu' yoo'. Koo' nduu' xachi' yo'ó na nakan un' kuenta nuu' Ndiosí xa'a' ña xaa' a. Naa kuu' iin kisi ndii, ¿ñáá tuu ndo'ó ña küvi ka'an a xiin' te ni xa'a' ña'a' ndii: "¿Ndichun na ni xa'a' un' yu'u so'o'?", kachi a. ²¹ Xiní e' ña te xachuun' xiin' ñu'u' kixin' ndii, kumi' ra ndiee', te kasa'a ra ndee ka nuu' kisi xiin' ñu'u' kixin' naa' kuní ra. Küvi kasa'a ra iin a xa'a'

chuun va'a, te kuvi tu kasa'a ra iin a xa'a' chuun kualii' kuu' so'o.

²² Te ndee naa sakan' tu yoo Ndiosí, kii' kuní a nia'a a ña xi'é a xini a kuachi, te kuni ne yivi' ña ndiee' a, sakan' na xiin' kua'a' ña kuiee ini ni kundieni a xa'a' ne xa ni yoo tu'va, te sando'o' ña'a' a, te nduxin nia. ²³ Te ni xaa tu a sakan' te nia'a a ña ka'nu' va ña nduu' a xiin' ne ni nakaxin a, te kuvita ini a xa'a' nia, te ne jaan' nduu' ne ni chituni a ndee ña nuu' ña kundiee nia mii' ndatun' va kaa'. ²⁴ Te yoo' tu nduu' ne ni kana Ndiosí jaan'. Te süu' ndu'u ne judío kuiti' ni kana a, süu' jaan' ndii ni kana tu a ndo'ó, ne tuku'. ²⁵ Naa ni ka'an Ndiosí xiin' Oseas, te ni ka'an tiakú tu'un a ndii:

Ka'an i ña ne nduu' kuenta i nduu' ne ni nduu kuenta i.

Te ka'an i ña kundani i ne ni ndani i.

²⁶ Te iin xaan' mii' ni ka'an i xiin' ne yivi' ndii:

“Ndo'ó ndii, süu' kuenta i nduu' ndo'”,

ikan' ka'an i xiin' nia ña si'e mii' yu'u Ndiosí tiaku nduu' nia.

Ni kachi Ndiosí xiin' Oseas jaan'.

²⁷ Te ni ka'an ndoso' Isaías, te ni ka'an tiakú tu'un Ndiosí, xa'a' ne Israel ndii:

Tee' ndee yoo kua'a' ya'a ndu ne Israel,

ndee naa ñuti' mini ka'nu' ndii,

chaa' kuiti' ndu kaku nuu' kuachi ndu.

²⁸ Kuachi ndii xa kuyatin' kuu' va natava' ndaku xto'o e' kuachi

sakuu' ne ndiee' iin yivi'.

Ni kachi ra. ²⁹ Te naa ni ka'an ka Isaías inga xaan' ndii:

Naa' ni sakakú xto'o e' Ndiosí, ña ndiee' koo' chukuu', iin chaa' ne xii' yata' ndu ndii,

xa ni ndoñu'u' ndu ndee naa ni ndo'o ne ni ndiee ñuu Sodoma xiin' ñuu Gomorra.

Sakan' ni kachi ra.

Īni ne Israeł xini nĭa Cristo

³⁰ Xa'a' a jaan' na kuu'i, ña yo'o' nduu' ña ka'án ña nĭ ka'an ĭ jaan'. Te ne tuku' ndii, tee' ndee nĭ nduku' nĭa ña koo ndaku nimá nĭa nuu' Ndiosí ndii, nĭ natiin nĭa ña nĭ xandaku a nimá nĭa jaan' nuu' a xa'a' a ña ĩni nĭa xini ña'a' nĭa. ³¹ Ndisu ne ta'an' ĭ, ne Israel ndii, tee' ndee nĭ nduku' u'vi nĭa ña sandaku Ndiosí nimá nĭa nuu' a xa'a' a ña xanduxa' nĭa, te saxinú nĭa tu'un ndei' a ndii, nĭ natiin nĭa ña sandaku a nimá nĭa nuu' a. ³² Nĭ ndo'o nĭa sakan' kuachi ndii, nĭ nduku' nĭa ña sandaku Ndiosí nimá nĭa nuu' a xa'a' a ña ĩni nĭa xini ña'a' nĭa. Süu' jaan' ndii nĭ nduku' nĭa ña sandaku a nimá nĭa nuu' a xa'a' a ña xaa' nĭa ña ka'án chuun' tu'un ndei' a. Sakan' na nĭ kaki'i nĭa xiin' yuu', ña kaki'í ne küní ĩni. ³³ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Chuun xa'a' va ndo'. Xa nĭ chindu'u' ĭ ĩin yuu' ñuu Sión.

Te nuu' yuu' jaan' kaki'i ne yivi' te nduva nĭa.

Ndisu yoo ka ĩni xini yuu' jaan' ndii, säkuchani ña'a' a.

Sakan' kachi a.

10

¹ Ñani ta'an' ĭ, ña ka'án nimá ĭ xa'a' ne ta'an' ĭ, ne Israel, xiin' ña ka'án ĭ xiin' Ndiosí xa'a' nĭa ndii, ña kaku na nĭa nuu' kuachi nĭa nduu' a. ² Kuachi ndii kuvĭ ndiee yu'u' ĭ xa'a' ne jaan' ña xikán va nimá nĭa ña kaka nuu nĭa nuu' Ndiosí, ndisu xini nĭa saa kuní a saa nĭa. ³ Kuachi ndii nĭ kundani nĭa saa nĭ kuni Ndiosí sandaku a nimá nĭa nuu' a. Sakan' na nĭ xika nĭa sandaku mĭi' nĭa nimá nĭa nuu' a xiin' ndiee' mĭi' nĭa, te ka'an a ña ne ndaku nimá nduu' nĭa. Te nĭ natiin nĭa saa nĭ kuni Ndiosí sandaku a nimá nĭa nuu' a. ⁴ Kuachi ndii Cristo nduu' mii' xinú ña ka'án tu'un ndei' Ndiosí. Sakan' te sandaku a nimá sakuu' yoo', ne ĩni xini ña'a'.

⁵ Te so'o yoso' tu'un ndei' Ndiosí ña nĭ ke'i Moisés jaan' xa'a' ne xika' sandaku mĭi' nimá nĭa nuu' Ndiosí xiin' tu'un

nde'i' jaan' ndii: “Yoo ka saxinú sakuu' ña ka'án chuun' tu'un ndei' Ndiosí ndii, kutiaku nia saa tu'un ndei' jaan'.” Sakan' kachi a. ⁶ Ndisu yoso' a nuu' tutu Ndiosí ña ne ini xini ña'a' kuiti' nduu' ne yoo ndaku nimá nuu' a, sakan' na ka'án a ndii: “Kānini ndo' xiin' nimá ndo' ndii: ¿Yoo tu kuvi ndaa ndivi', te na'in nia a? (Kii' ka'án e' sakan' ndii, ndee naa' kuni sanuu' e' Cristo.) ⁷ Ni ndee kā'án tu ndo' xiin' nimá ndo' ndii: ¿Yoo tu nuu' ndee yavi' kunu te na'in nia a?” (Kii' ka'án e' sakan' ndii, ndee naa' kuni xta'ni' e' Cristo tein ne ni xi'i.) Sakan' yoso' a. ⁸ Ndisu yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Yatin nuu' ndo', te yatin tu nimá ndo' yoo tu'un va'a jaan'”, kachi a. Te tu'un va'a jaan' nduu' tu ña ka'án ndoso' ndu'u nuu' ndo' vitin te ini ndo' kunj ndo' Jesús. ⁹ Sakan' ña naa' ka'an un' xiin' yu'u' un' ña Jesús nduu' xto'o nuu' sakuu' ña'a, te ini un' xiin' nimá un' ña ni sanatiaku ña'a' Ndiosí ndii, kaku un' nuu' kuachi un'. ¹⁰ Kuachi ndii xiin' nimá e' ini e' xini ña'a' e' te xandaku Ndiosí nimá e' nuu' a. Te xiin' yu'u' e' ka'án e' ña nakuni ña'a' e' nuu' ne yivi' te sakakú a yoo' nuu' kuachi e'. ¹¹ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Yoo ka ini xini ña'a' ndii, tãxi a kuchani nia.” Sakan' yoso' a. ¹² Kuachi ndii jin ndaa' nduu' e' tee' ndee ne judío nduu' e', uun ne tuku' nduu' e'. Sakan' ña jin ndaa' Ndiosí nduu' xto'o nuu' sakuu' e', te sañu'u' kua'a' a saa ka ta'an' ne yivi' xikán nuu' a. ¹³ Kuachi ndii yoso' tu a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Yoo ka kakan nuu' xto'o e' Ndiosí jaan' ndii, sakakú ña'a' a nuu' kuachi nia”, kachi a.

¹⁴ Ndisu xini kaxi' e' ña küvi kakan ne jaan' nuu' a naa' tia'an ini nia kuni ña'a' nia. Te küvi tu ini nia kuni nia xto'o e' naa' tia'an kuni so'o nia tu'un a. Te sakan' tu küvi kuni so'o nia tu'un a naa' tia'an ka'an ndoso' ne yivi' nuu' nia xa'a' a. ¹⁵ Te, ¿yoo ku'un ka'an ndoso' tu'un a naa' ni tianu' ña'a' a? Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a

ndii: “Ñá va'a va nduu' a kii' xaá ne ka'án ndoso' tu'un ña nachindiee' maní' yoo' xiin' Ndiosí, te ka'án tu nia tu'un va'a.” Sakan' yoso' a.

¹⁶ Ndisu nī natiin sakuu' ne ta'an' i, ne Israel, tu'un va'a jaan'. Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' nī ka'an Isaías ndii: “Tákui'e, kōo' nī kandixa' tu'un ña ka'án ndoso' ndu”, nī kachi ra. ¹⁷ Ña jaan' na kuii' kii' xini so'o e' tu'un va'a jaan', te xa'a' ña iní e' xini e' Ndiosí, te tu'un va'a jaan' nduu' ña ka'án xa'a' Jesucristo. ¹⁸ Ndisu ndatu'un' i ndo'ó ndii: ¿Ñáá nī xini so'o ne jaan' tu'un va'a jaan'? Suu nī xini so'o nia a naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Te iin kaniil nuu' ñu'u' iin yivi' ka'án ndoso' ne yivi' tu'un va'a jaan'.

Te ndee mii' xan ndi' i iin yivi' xaá tu'un nia.

Sakan' yoso' a. ¹⁹ Te ndatu'un' tu i ndo'ó ndii: ¿Ñáá nī kundani ne ta'an' i, ne Israel, tu'un va'a jaan'? Suu nī kundani nia a naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí ña nī ke' i Moisés ndii:

Sakuiñu ndo' yu'u saa i xa'a' ne tuku',

ne ndüu' kuenta i.

Te sanasaá' i ndo'ó xa'a' ne tuu tu ndo' ña ne küu' kaxi' nduu' nia.

Sakan' kachi Ndiosí, nī kachi a. ²⁰ Te yoso' tu a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ña nī xandiēni xiin' mii' Isaías, te nī ka'an ra ndii:

Nī natiin ne tuku' jaan' yu'u tee' ndee nī nanduku' nia yu'u.

Te tee' ndee nī ndatu'un' nia xa'a' i ndii, nī satuví xiin' mii' mii' i nuu' nia.

Sakan' yoso' a. ²¹ Ndisu yoso' tu a nuu' tutu Ndiosí ña nī ka'an Isaías jaan' ndii: “Nduvi' nī katani nda'a' i nuu' ndo'ó, ne so'o, ne xii nimá.” Sakan' yoso' a.

11

Nakaxin Ndiosí chaa' kuiti' ne Israel, te inji nia kuni ña'a' nia

¹ Sakan' na ndatu'ún' i ndo'ó ndii: ¿Ñáá xanini ndo' ña xa ni saxiioo Ndiosí ne nduu' kuenta a nuu' a? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Kuachi' ndii, sakan' tu yu'u ndii, iin te Israel siani' xika' Abraham nduu' i, te nduu' tu i kuenta ti'vi ne iin kuu' xiin' Benjamín. ² Ni saxiioo Ndiosí nuu' a ne ni nakaxin a ndee xta'an' iin yivi' nduu' kuenta a. Tee' näka'an' ka ndo' saa yoso' a nuu' tutu Ndiosí xa'a' Elías kii' ni tiin kuachi' ra ne jaan' nuu' a ka'an' ra ndii: ³ “Tákui'e, xa ni xa'ni' nia te ka'an' tiakú tu'un un', te xa ni tani' tu nia sakuu' yuu' ña ndiee' moto mii' ni saka'nu' ndu yo'ó. Te ndee iin ndaa' i so'o ni kaku. Te kuni ka'ni' tu nia yu'u”, ni kachi' ra. ⁴ Ndisu ni nakuiin Ndiosí nuu' ra ndii: “Xa ni xa siin' i uxá mií te yivi' xa'a' mii' i, te xika' nuu' nuu' i xiin' un', te koo' kivi' ni ita xiti' ra nuu' ndiosí saka ña nani' Baal, te saka'nu' ra a”, ni kachi' Ndiosí. ⁵ Te sakan' tu xaa' Ndiosí ndee vitin ndii, ni nakaxin a chaa' kuiti' ne ta'an' i, ne Israel, xa'a' a ña ndani mii' a ndu'u. ⁶ Te naa' ni nakaxin a ne jaan' xa'a' a ña ndani mii' ña'a' ndii, süu' xa'a' chuun va'a ña ni xaa nia nduu' a. Süu' jaan' ndii xa'a' a ña ndani mii' a ne jaan' kuiti' nduu' a. Sakan' ña naa' xa'a' a ña va'a ña xaa' nia ni nakaxin ña'a' a ndii, süu' xa'a' a ña ndani mii' ña'a' a kundu'u a, ndisu süu' sakan' nduu' a. ⁷ Ña jaan' na kuii' ni nanduku' ne ta'an' i, ne Israel, ña sandaku Ndiosí nimá nia nuu' a, te ni natiin nia a, ndisu ne chaa' ne ni nakaxin Ndiosí ndii, ni natiin ne jaan' a. Te sakuu' tuku ka ne Israel jaan' ndii, ni kuxii' nimá nia nuu' Ndiosí. ⁸ Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an' a ndii: Ni sakuun' Ndiosí ma'na nuu' nimá ne Israel jaan' nuu' ichi' a,
te ni ndasi tu a nduchi' nuu' nia,
te ni ndasi ni tu a so'o nia,

te küvi kuni so' o nia tu' un a ndee kivi' vitin.
 Sakan' yoso' a. ⁹ Te sakan' tu yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii'
 ni ka'an David ndii:
 Na kunduu mii' yoo viko' nia,
 ndee naa iin ñunu',
 xiin' ndee naa iin itun' mii' xiku' ún saa.
 Te kunduu a ña viku' un xa' a' nia,
 te sando' o' ña' a' Ndiosí.
¹⁰ Te na ndasi nduchi' nuu' nia te küvi kuni nia nuu'
 Ndiosí.
 Te na kutoso xachi' nia nuu' kuachi ña ndiso' nia.
 Ni kachi ra.

Sakakú Ndiosí ne tuku' nuu' kuachi nia

¹¹ Xa' a' a jaan' na ndatu' ún' i ndo' ó ndii: Kii' ni kaki' i'
 ne ta'an' i, ne Israel jaan' ndii, ¿ñáá xanini ndo' ña ni
 nduva xachi' nia? Kuäsa' xachi' sakan' ran'. Ni xka' ndia
 ña jaan' te sakakú Ndiosí ne tuku', te sakuiñu a ne Israel
 jaan' kuiti'. ¹² Xa' a' a ña ni xaso' o ne Israel jaan' nuu'
 Ndiosí ndii, ni natiin ne yivi' iin yivi' kua' a' ña va' a, ña
 taxi' Ndiosí. Te xa' a' a ña ni saxioo nia ña kuni Ndiosí taxi
 a nuu' nia ndii, ni sañu' u' kua' a' a ne tuku' jaan', saa ka vi'
 tu kua' a' sañu' u' a yoo' kii' sanakua' a xiin' mii' sakuu' ne
 Israel jaan' nda' a' Ndiosí.

¹³ Te vitin ka' an i xiin' ndo' ó, ne tuku', ña Cristo nduu'
 ña ni tianu' yu' u, te sania' á i ichi' a nuu' ndo', te tiin'
 ka' nu' i chuun yo' o'. ¹⁴ Te kuni i naa' sakuiñu ne ta'an'
 i ndo' ó xa' a' a ña ni sakakú Ndiosí ndo' ó nuu' kuachi
 ndo', te sakan' kivi' kaku tu sava ne jaan' nuu' kuachi nia.
¹⁵ Kuachi ndii, naa' xa' a' a ña ni saxioo Ndiosí yatin' sakuu'
 ne ta'an' i, ne Israel jaan', te ni nakoo a ña maní' xiin'
 sakuu' inga ne yivi' iin yivi' ndii, saa ka vi' tu saa a kii'
 natiin tuku' a ne Israel jaan'. Saa a xiin' nia ndee naa
 natiaku tuku' nia ndee tein ne ni xi' i, te nakoo kivi' ñuu
 nia ña köo' kivi' ndi' i'. ¹⁶ Te naa' ña su' un nduu' xita' va' a,

ña n̄i kua'a ña nuu', ña nduu' nditia nuu' Ndiosí ndii, ña su'un nduu' tu kanii' xini' ixan'. Te sakan' tu naa' ña su'un nduu' tio'o itun' ndii, ña su'un nduu' tu nda'a' nu'.

¹⁷ Ndu'u ne Israel ndii, ndee naa tun' olivo tata tun' xa n̄i ta'nu sava nda'a' nduu' ndu. Te ndo'ó, ne tuku' ndii, ndee naa nda'a' tun' olivo iku' nduu' ndo'. Te ni'ni' ndiaa nda'a' tun' olivo iku' jaan' toko' tun' olivo tun' tata jaan' mii' n̄i ta'nu sava nda'a' tun' olivo tata jaan'. Te tio'o tun' tata jaan' taxi' sikui asin' va xa'a' nda'a' tun' olivo iku' ña n̄i xikui'n̄i ndiaa jaan'. ¹⁸ Ndisu ka'an ñuñu' ndo'ó, ne tuku', ña ne ka'nu' ka nduu' ndo' te sakan' ne Israel, ne nduu' ndee naa nda'a' tun' olivo tata ña n̄i ta'nu jaan'. Naa' ka'an ñuñu' ndo' sakan' ndii, kuní a ña saa ndo' kuenta ña süu' ndo'ó, ne tuku', taxi' sikui asin' va nuu' tio'o tun' tata jaan'. Süu' jaan' ndii tio'o tun' tata jaan' taxi' sikui jaan' nuu' ndo'ó.

¹⁹ Tee' ka'an ndo' ña xa n̄i ta'nu nda'a' tun' olivo tata jaan', te nakui'n̄i ndiaa ndu'u. ²⁰ Ña ndaku ka'an ndo', ndisu ne jaan' ndii, xa'a' a ña n̄i xiin' n̄ia in̄i n̄ia kuni n̄ia Cristo na nduu' n̄ia ndee naa nda'a' tun' olivo ña n̄i ta'nu jaan'. Te ndo'ó, ne tuku' ndii, ni'ni' ndiaa ndo' nda'a' tun' olivo jaan' xa'a' a ña in̄i kuiti' ndo' xini ndo' Cristo. Xa'a' a jaan' na va'a kuñuñu' nimá ndee iin ndo' xa'a' ña jaan'. Süu' jaan' ndii nuu' ña jaan' ndii, va'a ka kuyi'vi ndo' Ndiosí. ²¹ Kuachi ndii, naa' n̄i yoo ka'nu' in̄i Ndiosí xa'a' ne Israel, ne nduu' ndee naa nda'a' tun' olivo tata jaan' ndii, köo' ka'nu' tu in̄i a xa'a' ndo'ó naa' saa ndo' saa nii' n̄i xaa ne jaan'. ²² Ña jaan' na chuun xa'a' va e' xa'a' ña ndasun in̄i Ndiosí xiin' xa'a' ña kui'e a. Sakan' ña kui'e a xini a ne n̄i kuni natiin ña n̄i kuni a sakakú ña'a' a, ndisu ndasun in̄i a xini a ndo'ó, ne n̄i natiin ña jaan'. Ndisu naa' nakoo ndo' ña ndasun in̄i a jaan' ndii, kunduu tu ndo'ó ndee naa nda'a' tun' olivo, ña n̄i ta'nu jaan'. ²³ Te naa' nakoo ne jaan' ña in̄i n̄ia xini n̄ia Cristo ndii, kuvi nachi'n̄i

ni tukuu a ne jaan' mii' ni ndondia nia. Kuach'i ndii ña ndiee' koo' chukuu' nduu' Ndiosí te saa a sakan'. ²⁴ Kuach'i ndii ndee' naa nda'a' tun' olivo iku', ña ni tia'ndia te ni xikui'ni ndiaa a nda'a' tun' olivo tata jaan', nduu' ndo'ó. Sakan' ña tee' ndee nākuitá ndo' xiin' tun' olivo tata jaan' ndii, ni xikui'ni ndiaa ndo' nda'a' tun' jaan'. Saa ka vi' tu ne Israel, ne nduu' ndee' naa nda'a' tun' olivo, ña ni ta'nu jaan' ndii, kuv'i ya'a nach'i'ni tukuu' Ndiosí ne jaan' mii' xa ni ndondia nia jaan'.

Kaku sakuu' ne Israel xna'a nuu' kuach'i nia

²⁵ Ñani ta'an' i, kuní i ña kundani ndo' ña ni chituní si'e Ndiosí xa'a' ne Israel jaan', sakan' te küñuñu' nimá ndo'. Sava ne Israel ndii, ni xa xii nia nimá nia, te sakan' kundo'o nia ndee skachi' ndi'i xinu ne tuku', ne ni nakaxin Ndiosí, ne ini kuní Cristo. ²⁶ Ndi'i ña jaan' te sakakú Ndiosí sakuu' ne Israel nuu' kuach'i nia. Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Te xaa iin ña sakakú ne ndiee' ñuu' Jerusalén, ña keta tein nia,

te ndasandoo a ne nduu' sjani' xika' Jacob nuu' kuach'i nia.

²⁷ Te kuento yo'o' ndoo i xiin' ne jaan' kii' sandoyo' i kuach'i nia.

Ni kachi a. ²⁸ Te xa'a' a ña ni natiin ne Israel jaan' tu'un va'a xa'a' Cristo ndii, ndasi' nia Ndiosí, te ña jaan' ndii, ña va'a ndo'ó nduu' a. Ndisu xa'a' a ña nduu' nia ne ni nakaxin Ndiosí ndii, kua'an na kua'an a ña ndani ña'a' a xa'a' a ña ni ndoo a kuento a xiin' te xii' yata' ndu.

²⁹ Sakan' ña Ndiosí ndii, tü'un a nda'a' e' ña xa ni xamani' a yoo', ni ndee nākoo tu a ne xa ni kana a te kaka nia ichi' a. ³⁰ Sakan' tu ndo'ó, ne tuku' ndii, ni saxinú ndo' ña kuní Ndiosí nuu' ni kixin. Ndisu kuvita ini a xa'a' ndo' vitin xa'a' a ña sāxinú ne Israel jaan' ña kuní a. ³¹ Sakan' tu ne jaan' vitin ndii, sāxinú nia ña kuní Ndiosí, ndisu natiin na nia ña kuvita ini a xa'a' nia naa kuvita ini a xa'a' ndo'ó.

³² Kuachi ndii mii' Ndiosí ni ndasi i'nu sakuu' ne yivi' nuu' ña so'lo, sakan' te kuvi kuvita ini a xa'a' sakuu' e'.

Xaka'nu' Pablo Ndiosí xa'a' a ña xini tuni a

³³ Ña ndichi xava'a nduu' Ndiosí xiin' ña xini tuni, te sakuu' ña yoo kundani a, te koo' ndee iin ne kuvi sanakuachi' ña chituni a, ni ndee koo' tu ne kuvi nakuni saa yoo ichi' a. ³⁴ Te koo' tu ndee iin ne xini ña xanini xto'lo e' jaan', te ni ndee koo' tu ni ka'an ña kaa' va'a xiin' a. ³⁵ Te ni ndee koo' tu ne yivi' ne kuvi satatu ndee iin ña'a nuu' Ndiosí, te sakan' nakan ña ña'a jaan' nuu' a. ³⁶ Sakan' ña sakuu' ña yoo ndii, mii' a ni xa'a' ña'a', te xa'a' a ña kuni Ndiosí na yoo a, te xa'a' mii' a yoo sakuu' ña jaan'. Te na natiiin a sakuu' ña tiin' ka'nu' ña'a' e' ndee ndi'i' ni kivi'. Sakan' na kundu a.

12

Va'a ka taxi e' kivi' ñuu e' te kundu a tumaní' nditia Ndiosí

¹ Ñani ta'an' i, ka'an nda'vi i xiin' ndo' ña xa'a' a ña kuvita ini Ndiosí xa'a' e' ndii, na sanakua'a na ndo' kivi' ñuu ndo' nda'a' a ndee naa iin tumaní' ña yoo tiaku te kundu a nditia Ndiosí, ña va'a kuni a xini a. Kuachi ndii sakan' kuni a saka'nu' ña'a' e'. ² Te kaka ka tu ndo' iin yivi' saa nii' xika' sakuu' ne yivi' iin yivi' vitin. Süu' jaan' ndii taxi ndo' ña ndasaxaa' Ndiosí nimá ndo' xiin' ña xanini ndo', sakan' te kuvi kundani kaxi' ndo' ndee ña nduu' ña va'a ña kuni Ndiosí saa ndo', xiin' ña xtaní a, xiin' ña xachuun' ndaku.

³ Te xa'a' a ña ndani mii' Ndiosí yu'u na ni sakuiso' chuun' a yu'u te ka'an i xiin' sakuu' ndo'ó ña ka'an ñuñu' ndo' xa'a' mii' ndo' ya'a ka te sakan' ña kuni a, süu' jaan' ndii kuni a ña kanini kuiti' ndo' xa'a' mii' ndo' saa naá nimá ndo', xiin' saa ni taxi Ndiosí ña ini ndo' xini ña'a' ndo'. ⁴ Sakan' ña, naa kuu' yoo' ndii, yoo ñu'u' nde'i' in

e', te kua'a' tu'un' kuu' a, ndisu xa yoo xa yoo chuun nuu' i'in a. ⁵ Te nii' sakan' tu sakuu' yoo' ndii, tee' ndee kua'a' e' ndii, iin ndaa' nduu' e' xa'a' a ña ini e' xini e' Cristo.

⁶ Xa siin' ña chuun ni taxi Ndiosí nda'a' i'in e' saa kuní mii' a sañu'u' a yoo'. Naa' chuun va yoo ka xiin' ña ka'an tiakú ña tu'un' a ndii, na saa ña ña jaan' saa kuu' ña ini kuiti' ña xini ña'a' ña. ⁷ Te naa' ña chindiee' ña ne yivi' nduu' ña chuun ña ni natiiñ ña nuu' Ndiosí ndii, na chindiee' ña'a' ña. Te naa' ña sania'á ña ne yivi' nduu' a ndii, na sania'á ña'a' ña. ⁸ Te naa' ña sandieni ña nimá ne yivi' nduu' a ndii, na sandieni ña'a' ña. Te naa' ña taxi ña ña'a' nduu' a ndii, na taxi ña a xiin' kanii' nimá ña. Te naa' ña ka'ndia chuun' ña nuu' ne nakayá xa'a' Jesús nduu' a ndii, na ka'ndia chuun' ña xiin' iin kanii' nimá ña. Te naa' ña kuvita ini ña xa'a' ne yivi' nduu' a ndii, na va'a kuni ña kii' xaa' ña a.

Saa xika' e' iin yivi' kii' nduu' xna'a' e' ne xika' ichi' Cristo

⁹ Te na kundani ta'an' ndaku ndo', te na kundasi' ndo' ña ña'a, te kuní a ña kundikun kixin' ndo' ña va'a. ¹⁰ Te kuní tu a ña kundani ta'an' i'in ndo' ndee naa iin ndaa' yuva' si'i' ndo'. Te kuní ni tu a ña koto ka'nu' ta'an' i'in ndo'. ¹¹ Te sachuun' ndiee' ndo', te kusuxan' ndo'. Te kuní a ña kaka nuu' ndo' nuu' xto'o e' Ndiosí xiin' iin kanii' nimá ndo'. ¹² Te na nakuatia' va ndo' xa'a' ña ndiatu' kutu' ini e'. Te sakan' tu na kukuie ini ndo' kii' yoo tundo'o' nuu' ndo', te na ka'an te ka'an tu ndo' xiin' Ndiosí. ¹³ Te na chindiee' ndo' inga ne nduu' tu kuenta Cristo ne kuní ña'a' nuu'. Te na natiiñ va'a ndo' ne xaá vi'e ndo'.

¹⁴ Ka'an ndo' xiin' Ndiosí ña sañu'u' a ne sando'o' ndo'ó, na ka'an ndo' xiin' a ña sañu'u' ña'a' a, te süu' sanacha'an' ña'a' ndo'. ¹⁵ Te na nakuatia' ndo' xiin' ne kuation'. Te sakan' tu na kuaku ndo' xiin' ne xaku'. ¹⁶ Te na kundiee' maní' xiin' ta'an' ndo'. Te sakan' tu na küñuñu' ndo', süu'

jaan' ndii nduijn ndo' xiin' ne nda'vi so'o. Ni ndee na kanini tu ndo' ña ne xini tuni ka nduu' mii' ndo'.

¹⁷ Te na sanandiko' ndo' ña va'a nuu' ne yivi' xa'a' ña va'a ña xaa' nia xiin' ndo'. Süu' jaan' ndii na kaka ndo' saa ndo' ña va'a xa'a' sakuu' ne jaan'. ¹⁸ Te na saa va ndo' ña nduxa' te kaka mani' ndo' xiin' sakuu' ne yivi'. ¹⁹ Ndo'ó, ne ndani i ndii, sanandiko' ndo' ña nia'a nuu' ne yivi' xa'a' ña nia'a ña xaa' nia xiin' ndo'. Süu' jaan' ndii taxí ndo' na sando'o' ña'a' mii' Ndiosí. Kuachi ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: "Mii' yu'u nakan kuenta nuu' ne xaa' ña nia'a xiin' ne yivi', te nacha'vi i ne jaan' xa'a' ña ni xaa nia", kachi xto'o e'. ²⁰ Te siin' tukú ndii, yoso' tu a tukú xaan' ndii: "Naa' iin ne ndasi' ndo'ó xi'í soko ndii, taxí ndo' ña kuxi nia. Te naa' ichí ini nia ndii, taxí ndo' tikui ko'o nia. Kuachi ndii, naa' saa ndo' ña jaan' ndii, ka'an nuu' nia xa'a' ña nia'a ña ni xaa nia xiin' ndo' jaan'." Sakan' yoso' a. ²¹ Taxí ndo' ña kanando ña nia'a ndo'ó, süu' jaan' ndii mii' ndo'ó kanando nuu' ña nia'a jaan' xiin' ña va'a.

13

¹ Te na kandixa' sakuu' ndo' sakuu' te xa'ndia chuun' nuu' ñuu. Kuachi ndii koo' ndee iin te jaan' kumi' ndiee' te ka'ndia chuun' ra naa' taxí Ndiosí a. Sakan' na kuii' te xa'ndia chuun' jaan' ndii, mii' Ndiosí ni sakuiso' chuun' ña'a' te ndiee' ra. ² Ña jaan' na kuii' yoo ka xikuitá tei' nuu' ña ka'an te xa'ndia chuun' jaan' ndii, xikuitá tei' tu nia nuu' ña chikandu'u' Ndiosí xa'a' ña xa'ndia chuun' te jaan'. Te ne xikuitá tei' jaan' ndii, katun' nia xa'a' ña xikuitá tei' nia jaan'. ³ Sakan' ña te xa'ndia chuun' ndii, süu' yoo ra te sayi'vi ra ne xaa' ña va'a, süu' jaan' ndii yoo ra te sayi'vi ra ne xaa' ña nia'a. Xa'a' a jaan' na naa' küni ndo' kuyi'vi ndo' nuu' te xa'ndia chuun' jaan' ndii, ña va'a saa ndo' te ka'an va'a ra xa'a' ndo'. ⁴ Kuachi ndii, te

xa'ndia chuun' jaan' ndii, Ndiosí nì taxì chuun jaan' nuu' ra te kundíee manì' ndò'. Ndisu naa' xaa' ndò' ña nia'a ndii, kuní a kuyi'vi ndò' te jaan', sakan' ña kúmi' saka ra ña ndíee' te sando'o' ra ne yivi'. Kuachi ndii Ndiosí nì taxì chuun jaan' nuu' ra te sando'o' ra ne xaa' ña nia'a. ⁵ Ña jaan' na kúii' kuní a ña kandixa' ndò' te xa'ndia chuun' nuu' ndò'. Süu' xa'a' a ña kuvi sando'o' kuiti' ra ndo'ó kandixa' ña'a' ndò', süu' jaan' ndii saa tu ndò' ña jaan' xa'a' a ña naá kaxi' nimá ndò'. ⁶ Ña jaan' na kuní a ña cha'vi ndò' nda'a' te jaan' xu'un' yoo', kuachi ndii Ndiosí nì taxì chuun jaan' nuu' ra. Te xa nditia ña xa'ndia chuun' ra jaan' xika' ra i'in kivi'. ⁷ Te nacha'vi ndò' sakuu' ne ndiso' ika' ndò'. Te naa' ndiso' ika' ndò' ndee ka xu'un' yoo' ndii, nacha'vi ndò' a nda'a' te jaan'. Te naa' ndiso' ika' ndò' xu'un' yoo' kuenta ñu'u' ndò' ndii, nacha'vi ndò' a. Te nuu' ne xata'an ña xito' ka'nu' ña'a' ne yivi' ndii, na koto ka'nu' tu ña'a' ndò'. Te naa' nuu' ña xata'an ña tjin ka'nu' ña'a' ne yivi' ndii, na tjin ka'nu' tu ña'a' ndò'.

⁸ Kuiso ika' ndò' ndee iin ne yivi'. Kuachi ndii, ña kuní kuiti' a kuiso ika' ta'an' ndò' ndii, ña kundani ta'an' ndò' nduu' ña jaan'. Sakan' ña naa' kundani e' ne yivi' xiin' e' ndii, xa saxinú e' ña ka'an tu'un ndei' Ndiosí. ⁹ Kuachi ndii, naa ka'an tu'un ndei' Ndiosí ndii: "Kúmi' ndò' musa ndò'. Te ká'ni' tu ndò' ne yivi'. Te sakuina' ndò'. Te ká'an ndò' tun vixi. Te ndiöo' ini ndò' xa'a' ña'a' ne yivi'." Te sakuu' tu'un ndei' jaan' xiin' sakuu' ka tuku tu'un ndei' Ndiosí ndii, nakuitá a xiin' ña kundani e' ne yivi' xiin' e' jaan' saa nii' ndani xiin' mii' mii' e'. ¹⁰ Te yoo ka ndani ne yivi' ndii, koo' kivi' sando'o' nia ne jaan' xiin' ña nia'a. Ña jaan' na kúii' kii' ndani e' ne yivi' ndii, xa saxinú e' tu'un ndei' Ndiosí.

¹¹ Ña jaan' kuní a saa ndò', sakan' ña xa kua'an va kivi'. Sakan' na kúii' ndoto nuu' ndò', sakan' ña xika' ndò'

iin yivi' ndee naa ne iin' va ma'na nuu'. Kuachi ndii xa kuyatin' ka kivi' ña kixin Cristo te sakaku' a yoo' te sakan' kii' ni xa'a' ini e' xini ña'a' e'. ¹² Xa kuyatin' ndi'i ñuu, te xa kuyatin' kivi' ña nandiko' a. Sakan' na kuii' na vikuiin e' ña xaa' e' ña nia'a, ña xaa' ne yivi' mii' iin yavi'. Te na koo tu'va e' xiin' tu'un ndatun' Ndiosí, te kunta'an' e' xiin' ña nia'a jaan'. ¹³ Te na kaka va'a e' ndee naa iin ke'in' nduu' a. Te na kasa'a ndo' viko' loco, te saxini xiin' mii' tu ndo'. Te saa tu ndo' ña xín, ni ndee ña kini kuu' ndo' xiin' iin' ndo'. Te kani ta'an' ndo' kuento xiin' ne yivi', ni ndee kunduú tu ndo' ne ndasi' nuu'. ¹⁴ Ndisu nuu' a jaan' ndii, kundikun ni'i ndo' ichi' xto'o e' Jesucristo. Te vikuiin ndo' ña xanini ndo' saa kuvj ki'in ndo' ña ndioo' ini ñuu' nde'i ndo'.

14

Yo'o' ka'án Pablo saa kuni' a kuu' e' xiin' ne itia' ini nuu' ichi' Cristo

¹ Te natijn va'a naa natiin' va'a ndo' ne nduu' kuenta Cristo xiin' e', ne itia' ini nuu' ichi' a. Te kij' xaa' ndo' sakan' ndii, kani ta'an' ndo' kuento xiin' nia. ² Naa kuu' sava ndo'ó ndii, xanini ndo' ña kuvj kuxi ndo' sakuu' nuu' a, ndisu tukú ndo', ne itia' ña ini ndii, xanini ndo' ña kuvj kuxi ndo' yuva kuiti'. ³ Te ndo'ó, ne xixi' sakuu' nuu' a ndii, ka'an ichi' ndo' xiin' ne xixi' sakuu' nuu' a jaan'. Te ndo'ó, ne xixi' sakuu' nuu' a jaan' ndii, natava' ndo' kuenta kuu' ne xixi' sakuu' nuu' a jaan'. Sakan' ña ni natijn tu Ndiosí ne jaan'. ⁴ Te koo' xachi' xa'a' a ña natava' ndo'ó kuenta kuu' ne xika' nuu' nuu' xto'o e' Ndiosí. Mii' a jaan' ka'an naa' xika' nuu' va'a nia uun naa' xika' nuu' va'a nia nuu' a. Ndisu kaka ni'i nia ichi' a, kuachi ndii kumi' xto'o e' Ndiosí jaan' ndiee' te chindiee' ña'a' a.

⁵ Yoo sava ne yivi' ndii, ka'nu' ka sava kivi' nuu' nia te sakan' tukú a, ndisu sava nia ndii, iin kachi nduu' sakuu' kivi' nuu' nia. Sakan' na kuii' i'in ne ka'án ña jaan' ndii,

kuní a ña koo ña ndaku nuu' nia ña ña kandixa' nia jaan' ndii, ña va'a nduu' a. ⁶ Te ne tuu ña ka'nu' ka sava kivi' ndii, xa'a' xto'o e' xaa' nia a. Te ne koo' kivi' ka'nu' nuu' ndii, xa'a' xto'o e' xaa' nia a. Te ne xixi' sakuu' nuu' a ndii, xa'a' xto'o e' xixi' nia a, sakan' ña taxi' nia ña chindani Ndiosí. Te ne xixi' sakuu' nuu' a jaan' ndii, xa'a' xto'o e' xixi' nia a, sakan' ña taxi' tu ne jaan' ña chindani Ndiosí. ⁷ Kuachi ndii ndee iin e' tiaku xa'a' mii' e' kuiti'. Te ndee iin tu e' kivi' xa'a' mii' e'. ⁸ Te naa' tiaku e' ndii, xa'a' xto'o e' tiaku e' te saa e' ña kuní a. Te naa' ni xi'i e' ndii, kuenta xto'o e' nduu' e'. Ña jaan' na kuii' naa' tiaku e', uun naa' ni xi'i e' ndii, kuenta xto'o e' nduu' e'. ⁹ Kuachi ndii ni xi'i Cristo, te ni natiaku a, te sakan' kundu a xto'o nuu' ne ni xi'i xiin' nuu' ne tiaku.

¹⁰ Te ndo'ó ndii, koo' ndee iin xa'a' ña natava' ndo' kuenta kuu' ne nduu' kuenta Cristo xiin' e'. Te koo' tu ndee iin xa'a' ña ka'an ichi ndo' xa'a' nia. Kuachi ndii sakuu' e' kuita ndichi nuu' Cristo mii' sana'má a yoo'.

¹¹ Sakan' ña yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'an a ndii: Ka'an kaxi' i xiin' ndo' ña xa'a' ña tiaku i ndii, nuu' yu'u kuita xiti' sakuu' ne yivi'

te ndiee yu'u' nia ña yu'u nduu' Ndiosí.

Kachi a. ¹² Ña jaan' na kuii' i'in yoo' nataxi kuenta nuu' Ndiosí xa'a' mii' e'.

¹³ Ña jaan' na kuii' vikuiin e' ña natava' e' kuenta kuu' ta'an e'. Te nuu' a jaan' ndii, ndee chaa' ka chituní e' ña kundu a e' ña kaviko' ne nduu' kuenta Cristo xiin' e' te saa nia kuachi. ¹⁴ Te xini kaxi' yu'u ña nuu' xto'o e' Jesús ndii, koo' ndee iin ña xaxi' ña kini iin' mii'. Ndisu naa' yoo ka tuu ña yoo ña xaxi' ña kini iin' ndii, ña kini iin' nduu' a nuu' mii' ne jaan'. ¹⁵ Saa e' kuenta ndii, naa' satuxu'ví ndo' nimá iin ne nduu' kuenta Cristo xiin' xa'a' ña xaxi' ndo' ndii, kuasa' ka nia'á ndo' saa ndani e' ne jaan'. Xa'a' a jaan' na sanduxín ndo' xiin' ña xaxi' ndo' jaan' iin ne xa ni xi'i

Cristo xa'a'. ¹⁶ Ña jaan' na kuu' tãxi ndo' ña kañia'a ne yivi' xa'a' ña xini ndo' nduu' ña va'a ña xaa' ndo'. ¹⁷ Kuachi ndii, ña xa'ndia chuun' Ndiosí nimá e' ndii, süu' kuenta ña xaxi' uun ña xi'i' nduu' a. Süu' jaan' ndii kuenta ña xachuun' ndaku e', xiin' ña xika' maní' e' iin yivi', xiin' ña va'a kuni e' nduu' a. Te sakuu' ña jaan' ndii, Espíritu Santo taxi' a nuu' e'. ¹⁸ Kuachi ndii, yoo ka xika' nuu' nuu' Cristo sakan' ndii, va'a kuni Ndiosí xini ña'a' a. Te va'a tu kuni ne yivi' xini ña'a' nia.

¹⁹ Ña jaan' na kuu' na kundikun ni'i e' ña kundiee maní' xiin' ta'an' e', te sakua'nu' naa sakua'nu' ta'an' e' nuu' ichi' Ndiosí. ²⁰ Xa'a' a jaan' na vikuiin ndo' ña sanduxín ndo' ña xaa' Ndiosí nimá ne ta'an' e' xiin' Cristo xa'a' ña xaxi' ndo'. Ña ndaku nduu' a ndii, ña va'a nduu' ndee ka nuu' ña xaxi'. Te ndii, va'a xaa' ndo' xaxi' ndo' ña xaxi', ña kaviko' tukú ne ta'an' e' jaan', te saa nia kuachi. ²¹ Ndee va'a ka küxi e' ndei' ni ndee kö'o tu e' vino, ni ndee ndiaa ka inga ña'a, te sänama' tu ña'a' e' nuu' kuachi, te ni ndee säa tu e' ña kandixa' ne jaan' ndii, kuachi nduu' a, te ni ndee sätuxu'ví e' nimá ne jaan' xa'a' ña jaan'. ²² Te naa' kandixa' ndo'ó ndii, va'a saa ndo' ndee ka ña jaan' naa' saa ndo' a nuu' Ndiosí kuiti'. Sakan' ña sañu'u' va' Ndiosí i'in ndo'ó, ne tiin' kuachi xiin' mii' kii' xaa' ndo' ña kandixa' ndo' nduu' ña ndaku. ²³ Ndisu ne kandixa' ña vä'a kaxi' nia sava ña'a, te xaxi' nia a ndii, katun' xiin' mii' mii' nia, sakan' ña kandixa' nia ña ña vä'a nduu' a. Te sakuu' ne xaa' ña jaan', te kandixa' nia ña süu' ña va'a nduu' a ndii, kuachi nduu' a nuu' Ndiosí.

15

¹ Sakan' na kuu' yoo', ne xixa ña ini xini Jesús ndii, kuní a ña kundieni e' nuu' ne itia' ña ini xini nia a, te na kãka e' xa'a' ña va'a ña kuní mii' kuiti' e'. ² Süu' jaan' ndii kuní a ña sakuatia' e' ne ndikún ichi' Jesús xiin' e', te na nduku'

tū e' ña va'a saa e' xa'a' nia, te kuā'nu naa kuā'nu nia nuu' ichi' Ndiosí. ³ Kuachi' ndii ni ndee mii' Cristo ni nduku' ña va'a xa'a' mii' a. Süu' jaan' ndii yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: “Ña ni kania'a ne yivi' xa'a' un' ndii, xa'a' yu'u ni kania'a nia.” Sakan' yoso' a. ⁴ Kuachi' ndii sakuu' ña yoso' nuu' tutu Ndiosí, ña ni ke'i xta'an' iin yivi' ndii, ni ke'i a, te sania'a a yoo' ña kuie koo iní e', te sandieni tu a yoo', te kundiatu iní e' ña ni taxi Ndiosí kuento a xa'a' nuu' e'. ⁵ Ndiosí, ña taxi' ña kuie yoo iní e' xiin' ña xandieni yoo', na chindíee' ndo'ó te kundíee maní' naa ndíee' maní' xiin' ta'an' ndo' ndee naa kuní Cristo Jesús, ⁶ te xiin' iin ndaa' nimá ndo' saka'nu' inga' ndo' Ndiosí, ña nduu' yuva' xto'o e' Jesucristo.

Na sania'a e' tu'un va'a nuu' ne tuku'

⁷ Xa'a' a jaan' na kuii' natíin maní' ta'an' i'in ndo' ndee naa ni natíin maní' tu Cristo yoo', te natíin Ndiosí ña xaka'nu' ña'a' ne yivi'. ⁸ Naka'an' ndo' ña Cristo Jesús ndii, ni kixin a, te ni xika nuu a nuu' ne ta'an' i, ne Israel, te xiin' ña jaan' ni nia'a a ña Ndiosí ndii, ña xachuun' ndaku nduu' a, sakan' ña ni saxinú a ña ni ka'an a xiin' ne xii' yata' i. ⁹ Te sakan' tu ni kixin a te saka'nu' ne tuku' Ndiosí xa'a' ña kuvita iní a xa'a' nia. Naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii:

Xa'a' a jaan' na ka'an i xiin' ne tuku' ña ña ka'nu' va nduu' yo'ó,

te saka'nu' i yo'ó xita' i nuu' un'.

Sakan' yoso' a. ¹⁰ Te yoso' tu a ndii:

Nakuatia' nimá ndo'ó, ne tuku',

xiin' ndu'u, ne Israel, ne nduu' kuenta Ndiosí.

Sakan' yoso' a. ¹¹ Te yoso' tu a ndii:

Ne tuku', na saka'nu' sakuu' ndo'ó xto'o e' Ndiosí.

Te na ka'an ndatun' sakuu' ndo'ó, ne yivi' iin yivi' xa'a' Ndiosí.

Sakan' yoso' a. ¹² Te yoso' tu a nuu' tutu a mii' ni ke'i Isaiás ndii:

Te kaku iin siani' xika' Isai.

Te jaan' ndii, ka'ndia chuun' ra nuu' sakuu' ne tuku'.

Te ini ne jaan' kuni ña'a' nia.

Sakan' yoso' a. ¹³ Te mii' Ndiosí, ña taxi' ña ndiatu' ini e', na taxi' tu a ña va'a kuni ndo', te taxi' tu a ña mani' koo nimá ndo' xa'a' a ña ini ndo' xini ña'a' ndo'. Te koo kua'a' xava'a ña kundiatu ini ndo' saa ña ndiee' Espíritu Santo.

Chuun nuu' Pablo ña ni taxi' Ndiosí saa ra tein ne tuku'

¹⁴ Ñani ta'an' i, yu'u ndii, ini xna'a i ña xaa' ndo' sakuu' nuu' ña va'a xiin' ta'an' ndo'. Te xini kaxi' ndi'i ndo' ndee ña kuni Ndiosí kuni ndo'. Te ne chuun va' nduu' ndo' ña kondia yu'u' ta'an' ndo'. ¹⁵ Ndisu ni ke'i i tutu yo'o' mii' ka'an ndiee' a xa'a' sava ña'a, te sanaka'an' i ndo'ó xa'a' ña jaan'. Xaa' i sakan' kuachi ndii, Ndiosí nduu' ña ni xamani' yu'u chuun yo'o', ¹⁶ te kunduu i te xika' nuu' nuu' Cristo Jesús xa'a' ne tuku', ña jaan' na nduu' i te ka'an ndoso' tu'un va'a xa'a' Ndiosí nuu' nia. Sakan' xaa' i te kunduu ne tuku', ne ini xini Ndiosí, ndee naa ña nasoko' i nuu' a, ña nduu' ña va'a kuni a xini a, te sakan' nduu' ne jaan' nditia Ndiosí xiin' ña ndiee' Espíritu Santo.

¹⁷ Ña jaan' na kuii' kuvi ka'an kuation i xa'a' ña ni xaa' Cristo Jesús xiin' nda'a' i xiin' chuun ña xaa' i nuu' Ndiosí. ¹⁸ Kuachi ndii ka'an ninu kuiti' i xa'a' ña ni xaa' Cristo xiin' nda'a' i, sakan' ña xiin' ña ni ka'an i, te xiin' ña ni xaa' i, ni taxi' so'o ne tuku' jaan' tu'un va'a. ¹⁹ Sakan' ña xiin' ña ndiee' ña taxi' Espíritu Ndiosí ni xaa' i chuun ka'nu' xiin' ña nandaní ne yivi'. Sakan' na ni xa'a' i ndee ñuu' Jerusalén ka'an ndoso' i tu'un va'a xa'a' Cristo sakuu' ñuu' ndee ni xaa' i nuu' ñu'u' Ilírico. ²⁰ Xa'a' a jaan' na ka'an ndiee' xachi' nimá i ña ka'an ndoso' i tu'un va'a mii' tia'an kuni so'o ne yivi' xa'a' Cristo. Sakan' xaa' i te sania'a ka

i ne xa ni xa'a' inga ne yivi' sania'á nia xa'a' ichi' Ndiosí.
²¹ Süu' jaan' ndii ni xaa i naa yoso' a nuu' tutu Ndiosí mii'
 ka'an a ndii:

Ne ni ka'an ne yivi' xiin' xa'a' ña jaan' ndii, kuni ña'a' nia.
 Te ne ni xini so'o xa'a' ña jaan' ndii, kundani nia xa'a' a.
 Sakan' yoso' a.

*Chituní Pablo ña ku'un ndi'e' ra te kuni ra ne nduu' kuenta
 Jesús, ne ndiee' ñuu Roma*

²² Xa'a' a jaan' na ni kuví ku'un ndi'e' i mii' ndiee' ndo'
 tee' ndee kua'a' va ichi' ni ka'an nimá i. ²³ Ndisu vitin ña xa
 ni ndi'i chuun nuu' i yo'o', te xa'a' a ña kua'a' kuiya xikán
 nimá i ku'un ndi'e' i mii' ndiee' ndo' ndii, ²⁴ chituní i ña
 xka'ndia i mii' ndiee' ndo' jaan' kii' ku'un i ñu'u' España.
 Te kuví chindiee' ndo' yu'u, te nakaa i ku'un i ñu'u' España
 jaan' kii' ndi'i va'a kuni inga' nimá e' ndia'vi' kivi'. ²⁵ Ndisu
 vitin ndii, kua'an i ñuu Jerusalén te chindiee' i ne nduu'
 kuenta Ndiosí xiin' e'. ²⁶ Kuachi ndii, ne nakayá xa'a'
 Jesús, ne ndiee' ñu'u' Macedonia xiin' ñu'u' Acaya ndii, ni
 ka'an nimá mii' nia ña ndasaiin nia xu'un' te chindiee' nia
 ne nda'vi kuu', ne nduu' kuenta Ndiosí xiin' e', ne ndiee'
 ñuu Jerusalén. ²⁷ Te ni ka'an nimá mii' nia saa nia ña jaan',
 tee' ndee kande'i' ña chindiee' nia ne jaan' xa'a' a ña xi'na
 ne Israel jaan' ni taxí tu'un va'a xa'a' Jesús nuu' ne tuku'
 jaan'. Sakan' na kuni tu a ña chindiee' nia ne jaan' xiin' ña
 va'a ña kumi' nia. ²⁸ Ña jaan' na kiii' kii' saxinú i chuun
 va'a yo'o', ña ntaxi i xu'un' jaan' xa'a' ne nda'vi kuu' jaan'
 ndii, xka'ndia i mii' ndiee' ndo', te ikan' te ku'un i ñu'u'
 España. ²⁹ Te xini i ña kii' xaa i mii' ndiee' ndo' ndii, xaa i
 xiin' sakuu' ña kuni sañu'u' ndi'i Cristo yoo'.

³⁰ Ñani ta'an' i, ka'an nda'vi i xiin' ndo' xa'a' a ña ini
 e' xini e' xto'o' e' Jesucristo, xiin' xa'a' a ña ndani ta'an'
 e' xiin' ña ndiee' Espíritu Santo ndii, chindiee' ndo' yu'u
 ña ka'an ndiee' ndo' xiin' Ndiosí xa'a' i. ³¹ Te iin sakan'

ka'an tu ndo' xiin' a ña sakakú a yu'u nuu' ne küni iní kuni Jesús, ne ndiee' ñuu Jerusalén, xiin' inga ne ndiee' nuu' ñu'u' Judea. Te ka'an tu ndo' xiin' a ña tiin maní' ne nduu' kuenta Jesús, ne ndiee' ñuu Jerusalén jaan', xu'un' jaan'.³² Sakan' te naa' kuní Ndiosí ndii, nii' sakan' va'a kuni na nimá i xaá i ndee mii' ndiee' ndo' jaan', te nandiee' i iin xa'a' tein ndo'.³³ Te na koo na Ndiosí ña taxi' ña maní' yoo nimá e' xiin' sakuu' ndo'. Sakan' na kunduu a.

16

Ti'vi' Pablo cha'an' savq ne ndiee' ñuu Roma

¹ Te sakan' tu ka'an nda'vi i xiin' ndo' ña natiin va'a ndo' ña' ta'an' e' Febe, ña' jaan' ndii, ña' xito' ne nakayá xa'a' Jesús ñuu Cencrea nduu' a'.² Te xa'a' a ña kuenta xto'o e' nduu' a' ndii, natiin maní' ña'a' ndo' saá xata'an natiin' maní' e' ne nduu' kuenta a' xiin' e'. Te chindiee' ña'a' ndo' xiin' ndee ka ña kuní nuu' a', sakan' ña xa ni chindiee' kua'a' a' ne yivi', te ni chindiee' tu a' yu'u.

³ Kua'an Ndiosí na koo Priscila xiin' ii' a' Aquila, ne xachuun' inga' xiin' i nuu' Cristo Jesús.⁴ Te ni sando'o' xiin' mii' nia te sakakú nia yu'u, ndee kuain' ni kuu nia. Te süu' yu'u kuiti' taxi' ña chindani Ndiosí xa'a' ne jaan'. Süu' jaan' ndii sakan' tu ne tuku', ne nakayá xa'a' Jesús ndii, taxi' nia ña chindani a xa'a' ne jaan'.⁵ Te kua'an Ndiosí koo tu ne nakayá xa'a' Jesús, ne nduiin' vi'e ne jaan'.

Te kua'an Ndiosí koo tu te ndani va i, te nduu' Epeneto. Te xi'na ka te jaan' ni iní xini Cristo te sakan' sakuu' ne ndiee' nuu' ñu'u' Asia.

⁶ Te kua'an Ndiosí koo tu María, ña' xa xika' nuu' kua'a' tein ndo'ó.

⁷ Kua'an Ndiosí koo Andrónico xiin' Junia. Te judío, te ta'an' i, nduu' tu te jaan'. Te ni ñu'u' inga' ndu vi'e kaa xa'a' tu'un va'a xa'a' Jesús. Te ka'an va'a va te nda'a' xa'a'

Cristo xa'a' te jaan'. Te xi'na ka te jaan' ni ini xini Cristo te sakan' yu'u.

⁸ Kua'an Ndiosí koo Amplias, te ndani va i, te nduu' kuenta xto'o e'.

⁹ Kua'an Ndiosí koo Urbano, te xachuun' inga' xiin' ndu nuu' Cristo Jesús. Te sakan' tu kua'an Ndiosí koo Estaquis, te ndani i. ¹⁰ Kua'an Ndiosí koo Apeles, te ni nia'a nuu' kua'a' tundo'o' ña ini ra xini ra Cristo. Kua'an Ndiosí koo tu Aristóbulo xiin' ne iin kuu' xiin' ra.

¹¹ Kua'an Ndiosí koo Herodión, te nduu' te judío, te ta'an' i. Kua'an Ndiosí koo Narciso xiin' ne iin kuu' xiin' ra, ne ini xini xto'o e'.

¹² Kua'an Ndiosí koo Trifena xiin' Trifosa. Te xachuun' ne jaan' kuenta xto'o e'. Kua'an Ndiosí koo tu Pérsida, ña ndani e', ña' xachuun' va tu kuenta xto'o e'.

¹³ Kua'an Ndiosí koo Rufo, te xika' nuu' va'a nuu' xto'o e', te kua'an Ndiosí koo tu si'i' ra, ña' nduu' ndee naa si'i' tu yu'u.

¹⁴ Kua'an Ndiosí koo Asíncrito, xiin' Flegonte xiin' Hermas, xiin' Patrobas xiin' Hermes. Kua'an Ndiosí koo tu ñani ta'an' e', ne nakayá xa'a' Cristo xiin' ne jaan'.

¹⁵ Kua'an Ndiosí koo Filólogo xiin' Julia xiin' Nereo xiin' ña' ta'an' ra. Te kua'an Ndiosí koo tu Olimpas xiin' sakuu' ne nduu' kuenta Jesús xiin' ne jaan'.

¹⁶ Chito nuu' ta'an' ndo' kuenta Jesús, te xiin' ña jaan' nakuatu ta'an' ndo'. Te ti'vi' sakuu' i'in ti'vi' ne nakayá xa'a' Cristo cha'an' ndo'.

¹⁷ Ñani ta'an' i, ka'an nda'vi i xiin' ndo' ña koto xiin' mii' ndo' nuu' ne kuni nata'vi' ndo'ó. Ne jaan' ndii, kuni kaviko' nia ndo'ó xiin' ña xini xa'an' ña näkuitá xiin' ña ndixa xa'a' Jesús, ña ni kandixa' ndo'. Kuxioo naa kuxioo' ndo' nuu' ne jaan'. ¹⁸ Kuachi ndii, ne yivi' jaan' ndii, süu' xika' nuu' nia nuu' xto'o e' Jesucristo. Süu' jaan' ndii xika' nuu' nia xa'a' ña xikán iin' mii' kuiti' nia. Te xiin' kuento

ndatun' va ka'an nia. Te sakan' tu xiin' kuento vixi sachié nia ne yivi'. Sakan' xaa' nia xini xa'an' nia ne naa' kuu'.
 19 Kuachi ndii xini sakuu' ne yivi' ña saxinú ndo' tu'un va'a xa'a' Cristo, te sakuatia' va ña jaan' nimá i. Ndisu kuní i ña chuun va koo ini ndo' nuu' ña va'a, te koo sa'ví ini ndo' nuu' ña nia'a. 20 Te Ndiosí, ña taxi' ña maní' ndii, nã'a' ka te kue'ni a ña ndiva'a nuu' ndo'. Te na sañu'u' na xto'o e' Jesucristo ndo'ó.

21 Timoteo, te xachuun' inga' xiin' i ndii, ti'vi' ra cha'an' ndo'. Te iin kachi xaa' Lucio xiin' Jasón xiin' Sosípater. Te judío, te ta'an' i, nduu' tu te jaan'.

22 Ti'vi' tu yu'u te nani' Tercio, cha'an' ndo', te ni ke'i tutu yo'o'. Te nduu' tu yu'u kuenta xto'o e' Jesús xiin' ndo'. 23 Ti'vi' Gayo cha'an' ndo'. Te jaan' ndii, natiin' va'a ra yu'u xiin' sakuu' ne nakayá xa'a' Jesús yo'o'. Te ti'vi' tu Erasto cha'an' ndo'. Te jaan' ndii, te xito' xu'un' xa'a' ñuu yo'o' nduu' ra. Te ti'vi' tu ñani ta'an' e' Cuarto cha'an' ndo'. 24 Te na sañu'u' na xto'o e' Jesucristo sakuu' ndo'ó. Sakan' na kunduú a.

Tuku ni xaka'nu' Pablo Ndiosí

25 Te na saka'nu' e' Ndiosí, ña kuvi taxi' ña ndiee' ndo' te kuíta ni'i ndo' xiin' ña kandixa' ndo' saa nakuitá xiin' tu'un va'a, ña ka'an ndoso' i nuu' ndo' xa'a' Jesucristo. Te nakuitá tu ña ka'an ndoso' i jaan' xiin' ña ni yoo si'e ni xaa Ndiosí ndee kii' tia'an kua'a iin yivi' xta'an' kivi'. 26 Ndisu vitin ndii, xa ni satuví Ndiosí ña ndixa xa'a' Jesús, ña ni yoo si'e jaan', ña ni ke'i te ni ka'an tiakú tu'un a jaan', saa nii' ni ka'an tuní mii' Ndiosí jaan', ña yoo ndee ndi'i' ni kivi', te kuni sakuu' ti'vi' ne tuku' ña ndixa jaan', te kuvi kuni sakuu' ne yivi' kuni ña'a' nia, te kuvi tu kandixa' ña'a' nia. 27 Te iin ndaa' Ndiosí ña ndichi va jaan' na saka'nu' e' ndee ndi'i' ni kivi' xa'a' ña ni xaa Jesucristo. Sakan' na kunduú a.

El Nuevo Testamento en el Mixteco de Ayutla
Mixtec, Ayutla: El Nuevo Testamento en el Mixteco de Ayutla New
Testament

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayutla Mixtec

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun
2022

7e4f3497-fb83-5234-ac91-e00e1d534904